

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 05.12.2000

**Η περίοδος προγραμματισμού 2000-2006
Μεθοδολογικά έγγραφα εργασίας**

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 8

**Η ενδιάμεση αξιολόγηση
των παρεμβάσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Foreword.....	4
Introduction: Aim of Mid Term Evaluation in the Context of Structural Policies	5
Part 1: Mid Term Evaluation – the Process	6
1.1. Evaluation Timetable	7
1.2. Planning the Evaluation.....	7
1.3. Managing the Evaluation.....	10
1.4. Independence of the Evaluation Process	10
1.5. Organising a Cost-Effective Evaluation.....	11
1.6. Respecting the principle of proportionality.....	11
1.7. Financing	11
1.8. Structure of the Evaluation.....	11
1.9. Quality	12
1.10. Consultation with Partners and Stakeholders	13
1.11. Publication.....	14
1.12. Consideration of Evaluation Findings and the Performance Reserve	14
Part 2: The Mid Term Evaluation – Key Components	15
2.1. Analysis of Previous Evaluation Results.....	15
2.2. Analysis of the Continuing Validity of the Ex Ante Evaluation’s Analysis of the Strengths, Weaknesses and Potential of the State, Region or Sector Concerned.....	16
2.3. Assessment of the Continuing Relevance and the Consistency of the Strategy	17
2.4. Quantification of Objectives - Outputs, Results and Impacts	17
2.5. Evaluation of Effectiveness and Efficiency To Date and Expected Socio Economic Impacts and, on this basis, Evaluation of the Policy and Financial Resources Allocation	19
2.6. Quality of Implementation and Monitoring Arrangements.....	21
2.7. The Performance Reserve	22
2.8. Conclusions and Recommendations.....	23
ANNEX 1	27

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το παρόν μεθοδολογικό έγγραφο απευθύνεται στις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές που είναι αρμόδιες για τη διαχείριση των κοινοτικών διαρθρωτικών παρεμβάσεων της περιόδου 2000-2006, και ειδικότερα σε εκείνες που είναι αρμόδιες για τη διοργάνωση της αξιολόγησης. Θα αποδειχθεί επίσης χρήσιμο για εκείνους που εκτελούν τις αξιολογήσεις. Το έγγραφο αποτελεί οδηγό για τον τρόπο που πρέπει να οργανώνεται η ενδιάμεση αξιολόγηση και για το περιεχόμενό της. Εφαρμόζεται σε όλα τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (ΚΠΣ), τα Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΕΠ) και Ενιαία Έγγραφα Προγραμματισμού (ΕΕΠ) στο πλαίσιο όλων των στόχων και στις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες¹.

Η ενδιάμεση αξιολόγηση δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά ένα μέσο για τη βελτίωση της ποιότητας και της ορθότητας του προγραμματισμού. Προσφέρει μια ευκαιρία για τον εντοπισμό των σημείων του προγραμματισμού που ενδεχομένως χρειάζονται αναπροσανατολισμό, για να εξασφαλισθεί η επίτευξη των αρχικών στόχων. Αποτελεί τη βασικότερη πηγή στοιχείων για την ενδιάμεση αναθεώρηση και είναι αλληλένδετη με το αποθεματικό επίδοσης². Η ενδιάμεση αξιολόγηση θα επανεξετάσει και θα ενημερώσει τα αποτελέσματα για τους συμφωνημένους δείκτες που αφορούν το αποθεματικό επίδοσης, οι οποίοι αποτελούν υποσύνολο των δεικτών για το πρόγραμμα στο σύνολό του.

Η αφετηρία για την ενδιάμεση αξιολόγηση είναι η εκ των προτέρων αξιολόγηση και τα συμφωνημένα ΚΠΣ και ΕΠ ή ΕΕΠ και το Συμπλήρωμα Προγραμματισμού. Θα εστιάζεται πρωτίστως στο επιχειρησιακό επίπεδο - τα ΕΠ και ΕΕΠ (συμπεριλαμβανομένων των σχετικών Συμπληρωμάτων Προγραμματισμού). Το περιεχόμενο των αξιολογήσεων σε επίπεδο ΚΠΣ θα περιλαμβάνει σύνθεση και ανάλυση των αξιολογήσεων των ΕΠ, πέραν της ενημερωμένης μακροοικονομικής ανάλυσης. Λεπτομέρειες για τα ειδικά στοιχεία που απαιτούνται σε επίπεδο ΚΠΣ περιλαμβάνονται στο παράρτημα 1.

Η ενδιάμεση αξιολόγηση θα προβαίνει σε ανασκόπηση των κύριων στοιχείων του προγραμματισμού που εξετάζονται στην εκ των προτέρων αξιολόγηση, για να κρίνει εάν διατηρούν την ορθότητά τους, να αξιολογήσει τα ενδιάμεσα αποτελέσματα και να επανεξετάσει τις πιθανές επιπτώσεις. Θα εξετάζει επίσης τα αποτελέσματα με βάση τους δείκτες που έχουν συμφωνηθεί για το αποθεματικό επίδοσης. Επομένως, τα βασικά ζητήματα που ανακύπτουν για την ενδιάμεση αξιολόγηση είναι:

1. Αποτελέσματα προηγούμενης αξιολόγησης·
2. Συνεχιζόμενη εγκυρότητα της ανάλυσης πλεονεκτημάτων, αδυναμιών και δυνατοτήτων·
3. Συνεχιζόμενη ορθότητα και συνέπεια της στρατηγικής·
4. Ποσοτικός προσδιορισμός των στόχων - εκροές, αποτελέσματα και επιπτώσεις·
5. Αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα μέχρι στιγμής και αναμενόμενες κοινωνικο-οικονομικές επιπτώσεις και, στη βάση αυτή, αξιολόγηση της πολιτικής και της κατανομής των χρηματοδοτικών πόρων·
6. Ποιότητα των ρυθμίσεων για την υλοποίηση και την παρακολούθηση·

¹ Η νομική βάση της ενδιάμεσης αξιολόγησης είναι το άρθρο 42 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1260/1999 του Συμβουλίου της 21ης Ιουνίου 1999 περί γενικών διατάξεων για τα Διαρθρωτικά Ταμεία.

² Το αποθεματικό επίδοσης δεν εφαρμόζεται στις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες, αλλά όλα τα άλλα θέματα που θίγει το παρόν έγγραφο εργασίας εφαρμόζονται επίσης και στις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες.

7. Αποτελέσματα για τους δείκτες που έχουν συμφωνηθεί για το αποθεματικό επίδοσης.

Τα πρώτα τρία στοιχεία που απαριθμούνται παραπάνω θα οδηγήσουν σε επανεξέταση της καταλληλότητας της στρατηγικής του προγράμματος. Ο πυρήνας της αξιολόγησης, εντούτοις, θα είναι η εκτίμηση του βαθμού στον οποίο αποδίδει στην πραγματικότητα η μορφή παρέμβασης, κρινόμενη με βάση τη συνεχιζόμενη ορθότητα και την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα της υλοποίησής της (σημεία 4 έως 6 στον ανωτέρω πίνακα). Οι επιπτώσεις θα εξεταστούν μόνο στο βαθμό που είναι γνωστά τα πρώτα αποτελέσματα και εφόσον αυτά ή τυχόν αλλαγές το πλαίσιο ενδέχεται ή όχι να επηρεάσουν τις αναμενόμενες επιπτώσεις.

Οι ενδιάμεσες αξιολογήσεις για την περίοδο 1994-1999 απέδειξαν τη σημαντική πρόοδο που επιτεύχθηκε, διότι τα κράτη μέλη μπόρεσαν να στηριχθούν στην εμπειρία που αποκτήθηκε κατά την προηγούμενη περίοδο (1989-1993). Η Επιτροπή είναι βέβαιη ότι οι ενδιάμεσες αξιολογήσεις που θα διενεργηθούν το 2002-2003 θα αποδείξουν περαιτέρω πρόοδο. Έτσι, θα συντελέσουν στη βελτίωση των μορφών παρέμβασης των Διαρθρωτικών Ταμείων, όπου χρειάζεται, ώστε να εξασφαλισθεί η μεγιστοποίηση της επίπτωσής τους στην οικονομική και κοινωνική συνοχή.

Διάρθρωση του Οδηγού

Ο οδηγός διαιρείται σε δύο μέρη. Το πρώτο μέρος πραγματεύεται τα πρακτικά ζητήματα για τον τρόπο διενέργειας της ενδιάμεσης αξιολόγησης, έτσι ώστε να εξασφαλισθεί η ποιότητά της, η χρησιμότητά της και η καλή σχέση ποιότητας-κόστους. Το δεύτερο μέρος εστιάζεται στο περιεχόμενο της ενδιάμεσης αξιολόγησης με βάση κάθε ένα από τα επτά σημεία που απαριθμούνται παραπάνω, προβάλλοντας την πείρα του παρελθόντος και πρακτικά θέματα, καθώς και τα βασικά ζητήματα που πρέπει να καλύπτονται. Ενδεχομένως υπάρχουν και άλλα ζητήματα, τα οποία οι εθνικές ή περιφερειακές αρχές επιθυμούν να διερευνηθούν κατά την ενδιάμεση αξιολόγηση και τα οποία θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται.

Ο οδηγός αποβλέπει να χρησιμοποιείται ως βοήθημα από αυτούς που αναθέτουν και αυτούς που αναλαμβάνουν την ενδιάμεση αξιολόγηση και πρέπει να χρησιμοποιείται με ευκαμψία, αρκεί να καλύπτονται τα βασικά στοιχεία.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΝΔΙΑΜΕΣΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ

Ο γενικός στόχος της ενδιάμεσης αξιολόγησης είναι να αποτιμηθούν τα αρχικά αποτελέσματα των διαφόρων μορφών παρέμβασης και να υποβληθούν συστάσεις για τυχόν απαιτούμενες αλλαγές, ώστε να εξασφαλισθεί ότι οι παρεμβάσεις επιτυγχάνουν τους στόχους τους. Ο σκοπός αυτός μπορεί να αναλυθεί σε περισσότερους στόχους:

- **Να αποτιμηθεί κατά πόσον η μορφή παρέμβασης στο σύνολό της παραμένει το κατάλληλο μέσο για την επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η περιφέρεια ή ο τομέας.**

Η ενδιάμεση αξιολόγηση θα επανεξετάσει την ανάλυση της εκ των προτέρων αξιολόγησης στο πλαίσιο των εξελισσόμενων περιστάσεων, για να αποτιμήσει κατά πόσον οι επιλεγείσες προτεραιότητες διατηρούν την ορθότητά τους και για να παράσχει αποδείξεις που θα επιτρέψουν στις αρμόδιες αρχές να εξετάσουν, εάν χρειάζονται αλλαγές, ώστε να ευθυγραμμιστεί το πρόγραμμα καλύτερα προς το εξωτερικό περιβάλλον κατά την ενδιάμεση αναθεώρηση.

- **Να επανεξεταστεί κατά πόσον οι στρατηγικοί άξονες, προτεραιότητες και στόχοι είναι συνεκτικοί και ακόμη ορθοί, πόση πρόοδος έχει επιτευχθεί ως προς την επίτευξη των στόχων αυτών και η έκταση στην οποία μπορούν πράγματι να επιτευχθούν.**

Η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να επανεξετάσει τη συνέπεια και τη συνοχή μεταξύ αναγκών, στόχων, δραστηριοτήτων και των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων τους υπό το φως των περιστάσεων που έχουν τυχόν μεταβληθεί από την έγκριση του προγράμματος. Η εμπειρία της υλοποίησης επί δύο έως τρία έτη θα δώσει πολύτιμα στοιχεία για την καταλληλότητα της στρατηγικής σε σχέση με τα αναπτυξιακά προβλήματα και την έκταση στην οποία οι σκοποί και οι στόχοι της μορφής παρέμβασης είναι πιθανόν να επιτευχθούν. Πρέπει να είναι δυνατό να γίνει μια πρώτη αποτίμηση του τρόπου με τον οποίο το πρόγραμμα συντελεί στην επίτευξη της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής και του βαθμού στον οποίο είναι ακόμη συνεπές προς τις περιφερειακές, εθνικές και κοινοτικές προτεραιότητες.

- **Να αποτιμηθεί ο ποσοτικός προσδιορισμός των στόχων, και ειδικότερα η έκταση στην οποία έχουν διευκολύνει την παρακολούθηση και την αξιολόγηση.**

Η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να συναγάγει συμπεράσματα για την αποτελεσματικότητα του εγχειρήματος ποσοτικού προσδιορισμού που είχε αναληφθεί κατά τη φάση του προγραμματισμού. Αντικατοπτρίζουν πράγματι οι κεντρικοί δείκτες τη δραστηριότητα που συγχρηματοδοτείται; Είναι οι στόχοι που έχουν τεθεί ακόμη οι ενδεδειγμένοι; Έχουν τεθεί στη διάθεση της επιτροπής παρακολούθησης επίκαιρες πληροφορίες; Ο ποσοτικός προσδιορισμός των στόχων παρείχε τις αναγκαίες για την αξιολόγηση πληροφορίες; Στηριζόμενη στις απαντήσεις στις ερωτήσεις αυτές, η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να διατυπώσει συστάσεις για τυχόν αναγκαίες βελτιώσεις ή διορθώσεις στον ποσοτικό προσδιορισμό των στόχων.

- **Να αποτιμηθεί η έκταση στην οποία οι οριζόντιες προτεραιότητες - ιδίως η ισότητα ευκαιριών και το περιβάλλον - έχουν ενσωματωθεί στις μορφές παρέμβασης.**

Οι κανονισμοί προβλέπουν οριζόντιες αρχές για όλες τις μορφές συνδρομής από τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Η ενδιάμεση αξιολόγηση προσφέρει μια ευκαιρία να εξεταστεί κατά πόσον οι προτεραιότητες αυτές έχουν ενσωματωθεί αποτελεσματικά στις διάφορες μορφές παρέμβασης. Πρέπει να γίνει μια αρχική αποτίμηση της αποτελεσματικότητας της υλοποίησης της εν λόγω πολιτικής, η οποία θα οδηγεί σε συστάσεις, εάν χρειάζεται, για την αποτελεσματικότερη ενσωμάτωση των προτεραιοτήτων αυτών σε όλες τις μορφές παρέμβασης.

- **Να αναλυθεί η επάρκεια των ρυθμίσεων υλοποίησης και παρακολούθησης.**

Μέχρι τη στιγμή που θα αρχίσει η ενδιάμεση αξιολόγηση, οι επιτροπές παρακολούθησης θα έχουν συνεδριάσει επανειλημμένα και η αξιολόγηση θα πρέπει να κρίνει την αποτελεσματικότητά τους και την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών υλοποίησης. Ιδιαίτερη φροντίδα πρέπει να δοθεί στην ανάλυση της ποιότητας των συστημάτων παρακολούθησης από την άποψη της οργάνωσης, της τακτικότητας και της ποιότητας των δεδομένων και λοιπών πληροφοριών. Πρέπει επίσης να επανεξετασθεί η επάρκεια των κριτηρίων και διαδικασιών επιλογής των έργων.

- **Να παρουσιαστούν τα αποτελέσματα σε σχέση με τους συμφωνημένους δείκτες για το αποθεματικό επίδοσης και να γίνουν συστάσεις για την κατανομή του.**

Η ενδιάμεση αξιολόγηση αποτελεί βασική πηγή στοιχείων για τη λήψη απόφασης σχετικά με την κατανομή του αποθεματικού επίδοσης. Παρέχει τα πλέον ενημερωμένα στοιχεία σε σχέση με τους συμφωνημένους δείκτες για την αποτελεσματικότητα, τη διαχείριση και την δημοσιονομική υλοποίηση. Πρέπει επίσης να προβαίνει σε ανασκόπηση της κάλυψης των δεικτών αποτελεσματικότητας.

ΜΕΡΟΣ 1: ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ - ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Εάν η διαδικασία εκπόνησης της ενδιάμεσης αξιολόγησης είναι ορθή, είναι πολύ πιθανό ότι το περιεχόμενο θα είναι υψηλής ποιότητας και θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες αυτών που θα το χρησιμοποιήσουν - εθνικών, περιφερειακών και κλαδικών αρχών, της Επιτροπής, άλλων οργανισμών και του κοινού εν γένει. Ως εκ τούτου, το παρόν έγγραφο δίνει ιδιαίτερη προσοχή στον τρόπο με τον οποίο πρέπει να εκτελείται η αξιολόγηση, ποιος πρέπει να συμμετέχει και ποιο πρέπει να είναι το χρονοδιάγραμμα των εργασιών.

Ο κανονισμός³ ορίζει ότι η ενδιάμεση αξιολόγηση διενεργείται υπό την ευθύνη της διαχειριστικής αρχής, σε συνεργασία με την Επιτροπή και το κράτος μέλος. Καλύπτει κάθε ΚΠΣ και κάθε παρέμβαση. Εκτελείται από ανεξάρτητο αξιολογητή, υποβάλλεται στην επιτροπή παρακολούθησης του ΚΠΣ ή της παρέμβασης και στη συνέχεια διαβιβάζεται στην Επιτροπή, κατά γενικό κανόνα τρία έτη μετά την έγκριση του ΚΠΣ ή της παρέμβασης, το αργότερο δε στις 31 Δεκεμβρίου 2003, με στόχο να έχει ολοκληρωθεί η αναθεώρηση της μορφής παρέμβασης έως τις 31 Μαρτίου 2004. Στη συνέχεια της ενδιάμεσης αξιολόγησης, διενεργείται για κάθε ΚΠΣ και για κάθε παρέμβαση ενημέρωση της αξιολόγησης, η οποία ολοκληρώνεται το αργότερο στις 31 Δεκεμβρίου 2005, ώστε να προετοιμαστούν οι μεταγενέστερες παρεμβάσεις.

1.1. Χρονοδιάγραμμα της αξιολόγησης

Οι προθεσμίες που περιλαμβάνονται στον κανονισμό συνεπάγονται το χρονοδιάγραμμα και τα στάδια της διαδικασίας αξιολόγησης που αναφέρονται στον κατωτέρω πίνακα. Το χρονοδιάγραμμα αυτό είναι ενδεικτικό και πρέπει να προσαρμόζεται ανάλογα με τις εθνικές ή περιφερειακές περιστάσεις.

³ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1260/1999 του Συμβουλίου της 21ης Ιουνίου 1999 περί γενικών διατάξεων για τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Άρθρο 42.

Ενδιάμεση αξιολόγηση	
Ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα	
Χρονικό πλαίσιο	Στάδιο της διαδικασίας
Ιούνιος 2001 - Ιούνιος 2002	Σχεδιασμός της αξιολόγησης Σύσταση της ομάδας καθοδήγησης Έγκριση όρων ανάθεσης Προκήρυξη ή με άλλο τρόπο πρόσκληση υποβολής προσφορών
Ιούλιος 2002 – Δεκέμβριος 2002	Ανάθεση σύμβασης Εκτέλεση αξιολόγησης
Ιανουάριος 2003 – Ιούνιος 2003	Εκτέλεση αξιολόγησης Υποβολή πρώτου σχεδίου στην ομάδα καθοδήγησης και σύσκεψη με τους αξιολογητές Έγκριση του τελικού σχεδίου από την ομάδα καθοδήγησης
Ιούλιος 2003– Δεκέμβριος 2003	Διαβίβαση της τελικής έκθεσης αξιολόγησης στην επιτροπή παρακολούθησης Συνεδρίαση της επιτροπής παρακολούθησης για την εξέταση της ενδιάμεσης αξιολόγησης Διαβίβαση της έκθεσης αξιολόγησης στην Επιτροπή

Ιδιαίτερα σημεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη είναι να δοθεί επαρκής χρόνο στο σχεδιασμό της αξιολόγησης πριν αρχίσει και να υπάρξει ανταπόκριση σε αυτή μετά την ολοκλήρωσή της. Επιπλέον, είναι σημαντικό το χρονοδιάγραμμα να επιτρέπει στην ομάδα καθοδήγησης να εξετάσει το πρώτο σχέδιο και να ζητήσει συμπληρωματική εργασία από τους αξιολογητές, εάν χρειάζεται.

1.2. Σχεδιασμός της αξιολόγησης

Το χρονοδιάγραμμα που παρουσιάζεται παραπάνω αποδεικνύει ότι είναι ανάγκη να αρχίσει ο σχεδιασμός για την ενδιάμεση αξιολόγηση στα τέλη του 2001 ή στις αρχές του 2002 το αργότερο. Αν και η ενδιάμεση αξιολόγηση είναι υποχρεωτική, η ιδιαιτερότητα κάθε μορφής παρέμβασης απαιτεί να δοθεί η προσήκουσα προσοχή σε θέματα προϋπολογισμού, επίπεδο λεπτομερειών που πρέπει να καλυφθεί, κατάλληλη μεθοδολογία, ύπαρξη διαθέσιμων στοιχείων, διασύνδεση των αξιολογήσεων κλπ. Οι αποφάσεις για τα θέματα αυτά πρέπει να ληφθούν πριν αρχίσει η αξιολόγηση.

Η έγκαιρη έναρξη του σχεδιασμού είναι αναγκαία ιδίως στις μεγάλες περιφέρειες του στόχου 1 με πολύπλοκα ΚΠΣ, τα οποία ενδέχεται να περιλαμβάνουν περιφερειακά και εθνικά ΕΠ. Η όλη δομή της διαδικασίας αξιολόγησης πρέπει να αποφασιστεί το συντομότερο δυνατό, ώστε να είναι εκ των προτέρων σαφή τόσο ο αριθμός των αξιολογήσεων όσο και το περιεχόμενό τους σε γενικές γραμμές. Αυτό θα εξασφαλίσει ότι οι αξιολογήσεις αλληλοσυμπληρώνονται και δεν επικαλύπτονται σε βαθμό που να αποτελούν σπατάλη πόρων. Η επικάλυψη ως ένα σημείο θα είναι αναγκαία, δεδομένου ότι τα περιφερειακά και τα εθνικά προγράμματα συχνά

προτείνουν παρόμοιες δραστηριότητες και θα είναι αναγκαίο να εξετάζεται η σχετική αποτελεσματικότητα παρόμοιων παρεμβάσεων σε διαφορετικά προγράμματα και να εξασφαλίζεται ότι δεν επιδιώκονται οι ίδιες επιπτώσεις σε ολόκληρο το φάσμα των προγραμμάτων. Ενδεχομένως θα αξίζει να καταρτισθούν κοινοί όροι ανάθεσης στην περίπτωση αυτή ή τουλάχιστον ένας κοινός πυρήνας, ο οποίος θα μπορεί να συμπληρώνεται ανάλογα με τις ανάγκες.

Χρειάζεται επίσης στην περίπτωση μεγάλων ΚΠΣ να χαραχθούν διαχωριστικές γραμμές όσον αφορά το επίπεδο λεπτομερειών που απαιτείται για τα ΚΠΣ σε αντίθεση με τα ΕΠ. Οι αξιολογήσεις των ΚΠΣ θα περιλαμβάνουν σύνθεση και ανάλυση των αξιολογήσεων των ΕΠ σε σχέση με τις προτεραιότητες και τους στόχους των ΚΠΣ. Θα προβαίνουν επίσης σε ενημέρωση της μακροοικονομικής ανάλυσης που είχε εκπονηθεί για την εκ των προτέρων αξιολόγηση (βλέπε παράρτημα 1 για τις ειδικές κατευθύνσεις που αφορούν την αξιολόγηση των ΚΠΣ). Οι αξιολογήσεις των ΕΠ πρέπει να είναι στη διάθεση των αξιολογητών των ΚΠΣ αρκετό χρόνο πριν από τη λήξη της προθεσμίας για τη δική τους αξιολόγηση, έτσι ώστε τα πορίσματά τους να μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη σύνθεση και ανάλυση των αξιολογήσεων. Έτσι θα δημιουργηθεί μια λογική ιεραρχία αξιολογήσεων, η οποία θα επαυξήσει τη συνέπεια και τη συνεκτικότητα της όλης διαδικασίας αξιολόγησης.

Για τα ΕΕΠ των στόχων 2 και 3, τα ΚΠΣ του ΧΜΠΑ εκτός του στόχου 1 και τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες, εν γένει απαιτείται μόνο ένα επίπεδο αξιολόγησης. Ενδεχομένως μπορεί να υπάρξει κάποια δυνατότητα αλληλεπικάλυψης μεταξύ των μέτρων που στηρίζονται από το ΕΚΤ στο πλαίσιο του στόχου 2 και του στόχου 3 και μεταξύ των μέτρων που στηρίζονται από το ΕΓΤΠΕ και ομοειδών μέτρων που στηρίζονται από το ΕΤΠΑ στο πλαίσιο του στόχου 2, όπου τα μέτρα του ΕΓΤΠΕ δεν έχουν ενσωματωθεί στο στόχο 2. Οι αρμόδιες αρχές πρέπει να εκπονούν το σχεδιασμό τους με τρόπο που να εξασφαλίζει τη μέγιστη συμπληρωματικότητα των διαφόρων αξιολογήσεων.

Η ανασκόπηση των συμπληρωμάτων προγραμματισμού θα αποτελεί μέρος των αξιολογήσεων των ΕΠ ή των ΕΕΠ, δεδομένου ότι παρέχουν πολλές από τις λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με το περιεχόμενο των μέτρων που αποτελούν τις μορφές παρέμβασης.

Οι κατωτέρω πίνακες παρουσιάζουν ενδεικτικά παραδείγματα του τρόπου με τον οποίο θα μπορούσε να λειτουργήσει η ενδιάμεση αξιολόγηση, ανάλογα με το εάν χρειάζεται ή όχι αξιολόγηση ΚΠΣ. Το πρώτο παράδειγμα - για ένα ΚΠΣ - προβλέπει ότι οι αξιολογητές διορίζονται μεταξύ Ιουνίου και Σεπτεμβρίου 2002. Σχέδια των αξιολογήσεων σε επίπεδο ΕΠ - διαθέσιμα μεταξύ Απριλίου και Ιουνίου 2003 - πρέπει να διαβιβάζονται στους αξιολογητές των ΚΠΣ, ώστε να μπορέσουν να προβούν στη σύνθεση των αξιολογήσεων. Πράγματι, μεγάλο μέρος της εργασίας αξιολόγησης των ΚΠΣ και των ΕΠ προχωρεί παράλληλα. Για τα ΕΕΠ, ο σχεδιασμός θα αφορά την ελαχιστοποίηση ενδεχόμενων αλληλεπικαλύψεων και την εξασφάλιση συνέπειας στην ποιότητα και στην προσέγγιση μεταξύ περιφερειών και τομέων.

Ad Hoc ομάδες σχεδιασμού

Η Επιτροπή συνιστά ο σχεδιασμός της όλης διαδικασίας ενδιάμεσης αξιολόγησης για τα μεγάλα ΚΠΣ στόχου 1/στόχου 1 υπό μεταβατικό καθεστώς (Ελλάδα, Ιρλανδία, Πορτογαλία, Ισπανία, Νότιος Ιταλία και Ανατολική Γερμανία) να αναλαμβάνεται από μια ομάδα ad hoc που αντιπροσωπεύει την επιτροπή παρακολούθησης του ΚΠΣ. Άλλες χώρες, για παράδειγμα η Γαλλία, η Ισπανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, έχουν δημιουργήσει δομές για την υποβοήθηση του συντονισμού της αξιολόγησης μεταξύ διαφόρων περιφερειών. Η Επιτροπή συνιστά οι δομές αυτές να σχεδιάζουν ολόκληρη τη διαδικασία της ενδιάμεσης αξιολόγησης. Σε άλλα κράτη μέλη, τα οποία δεν διαθέτουν παρόμοιες δομές, η Επιτροπή συνιστά τη σύσταση μιας ομάδας ad hoc του είδους αυτού. Οι ομάδες ad hoc πρέπει να περιλαμβάνουν εκπροσώπους του κράτους μέλους, των διαχειριστικών αρχών, κάθε μιας από τις επιτροπές παρακολούθησης και της Επιτροπής και πρέπει να συμφωνούν για τα ακόλουθα τέσσερα θέματα:

- τον αριθμό των αξιολογήσεων που πρέπει να επιχειρηθούν και σε ποιο επίπεδο·
- τυχόν κοινούς ή βασικούς όρους ανάθεσης για όλες τις αξιολογήσεις στο κράτος μέλος ή την περιφέρεια·
- τον ενδεικτικό προϋπολογισμό των αξιολογήσεων· και
- τα ποιοτικά κριτήρια των αξιολογήσεων.

Ο κανονισμός (άρθρο 42) ορίζει ότι η ενδιάμεση αξιολόγηση διενεργείται υπό την ευθύνη της διαχειριστικής αρχής, σε συνεργασία με την Επιτροπή και το κράτος μέλος. Ορίζει επίσης ότι η Επιτροπή εξετάζει την ορθότητα και την ποιότητα της αξιολόγησης βάσει κριτηρίων που έχουν προηγουμένως καθοριστεί από την Επιτροπή και το κράτος μέλος σε εταιρική βάση. Η εκπροσώπηση της Επιτροπής σε μια ομάδα σχεδιασμού ad hoc θα εξασφαλίσει ότι λειτουργεί το κατάλληλο επίπεδο εταιρικής σχέσης. Οποιαδήποτε δομή και αν υιοθετηθεί, η Επιτροπή πρέπει να ερωτάται για τους όρους ανάθεσης των ενδιάμεσων αξιολογήσεων, τη μεθοδολογία και το σχέδιο έκθεσης, ενώ η Επιτροπή θα διαβουλεύεται με τη διαχειριστική αρχή σχετικά με τα κριτήρια εκτίμησης της ορθότητας και της ποιότητας της αξιολόγησης.

1.3. Διαχείριση της αξιολόγησης

Ο σχεδιασμός της διαδικασίας αξιολόγησης σε επίπεδο κράτους μέλους θέτει το πλαίσιο για κάθε ενδιάμεση αξιολόγηση σε επίπεδο είτε ΚΠΣ είτε ΕΠ/ΕΕΠ. Κάθε ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να κατευθύνεται από μια ομάδα καθοδήγησης αντιπροσωπευτική της επιτροπής παρακολούθησης της σχετικής μορφής παρέμβασης. Ο ρόλος της ομάδας καθοδήγησης είναι σε μεγάλο βαθμό τεχνικός. Θα καταρτίσει τους όρους ανάθεσης της αξιολόγησης, θα επιλέξει τους αξιολογητές, θα κατευθύνει την αξιολόγηση, θα διατυπώσει παρατηρήσεις στο προσχέδιο και θα το εγκρίνει από την άποψη της ποιότητας όταν ολοκληρωθεί. Πρέπει να εξεταστεί η συμμετοχή στην ομάδα καθοδήγησης ενός ή περισσότερων εξωτερικών εμπειρογνομόνων σε θέματα αξιολόγησης. Οι οργανισμοί που είναι άμεσα υπεύθυνοι για την εκτέλεση των προγραμμάτων που αξιολογούνται δεν πρέπει να εκπροσωπούνται στην ομάδα καθοδήγησης.

Η ολομέλεια της επιτροπής παρακολούθησης πρέπει να εγκρίνει τους όρους ανάθεσης για την ενδιάμεση αξιολόγηση. Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του κανονισμού, πρέπει επίσης να εξετάζει την αξιολόγηση πριν διαβιβαστεί στην Επιτροπή.

1.4. Ανεξαρτησία της διαδικασίας αξιολόγησης

Ο γενικός κανονισμός απαιτεί η ενδιάμεση αξιολόγηση να εκτελείται από ανεξάρτητο αξιολογητή. Αυτό σημαίνει ότι ο αξιολογητής είναι ανεξάρτητος από τους υπευθύνους για τη διαχείριση ή την υλοποίηση του προγράμματος. Ο αξιολογητής πρέπει να επιλέγεται με διαδικασία διαγωνισμού, η δε απόφαση εάν πρέπει να διοργανώνεται ανοικτός ή κλειστός διαγωνισμός εξαρτάται από το μέγεθος της μορφής παρέμβασης και την κλίμακα αξιολόγησης που απαιτείται.

1.5. Διοργάνωση αποδοτικής από άποψη κόστους αξιολόγησης

Κατά το σχεδιασμό της αξιολόγησης, οι διαχειριστικές αρχές, σε συνεργασία με την Επιτροπή, πρέπει να εξετάζουν με ποιον τρόπο θα οργανώνεται η διαδικασία αξιολόγησης, ώστε να μην εκτελείται δύο φορές η ίδια εργασία σε διαφορετικά επίπεδα προγραμματισμού. Ο σχεδιασμός των ορίων μεταξύ των διαφόρων αξιολογήσεων καθώς και των σχετικών χρονοδιαγραμμάτων θα συντελέσει στο να αποβεί η διαδικασία αποτελεσματική από άποψη κόστους.

Η αξιολόγηση πρέπει να οργανώνεται με τρόπο που να εξασφαλίζει ότι αξιοποιούνται πλήρως οι πληροφορίες παρακολούθησης, οι οποίες έχουν συγκεντρωθεί κατά τη διάρκεια των δύο έως τριών ετών της υλοποίησης, και ότι οι αξιολογητές δεν αναλαμβάνουν περιττές εργασίες. Εφόσον βασικό στοιχείο της αξιολόγησης είναι η εξέταση του συστήματος παρακολούθησης, είναι ουσιαστικής σημασίας οι αξιολογητές να χρησιμοποιούν τις πληροφορίες αυτές στο πλαίσιο της διαδικασίας αξιολόγησης.

1.6. Τήρηση της αρχής της αναλογικότητας

Η αρχή της αναλογικότητας απλώς επισύρει την προσοχή στην ανάγκη οι εργασίες αξιολόγησης να είναι ανάλογες με την κλίμακα της παρέμβασης. Έτσι, ενώ τα μεγάλα ΚΠΣ του στόχου 1 θα απαιτήσουν δημιουργία μακροοικονομικών υποδειγμάτων, αυτό θα ήταν απρόσφορο για την πλειονότητα των σχεδίων του στόχου 2, 3 ή και για τα μικρά σχέδια του στόχου 1.

Για τα μεγάλα ΚΠΣ του στόχου 1, τα οποία περιλαμβάνουν πολλά ΕΠ και τα οικεία συμπληρώματα προγραμματισμού, θα είναι αναγκαίο να διενεργηθούν οι ενδιάμεσες αξιολογήσεις του ΚΠΣ και των ΕΠ χωριστά, αν και η πρώτη θα χρησιμοποιήσει τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων των ΕΠ (βλέπε παράρτημα 1). Για τα μικρότερα προγράμματα σε μορφή ΕΕΠ και ΕΠ, θα αρκεί ενιαία εργασία.

1.7. Χρηματοδότηση

Το κόστος της ενδιάμεσης αξιολόγησης θα καλυφθεί από τα κονδύλια Τεχνικής Βοήθειας που διαθέτει η μορφή παρέμβασης. Οι αρμόδιες αρχές πρέπει να έχουν υπόψη ότι η ενδιάμεση αξιολόγηση ενίοτε είναι δαπανηρή. Το κόστος δεν είναι πάντοτε ανάλογο με τις δαπάνες που προβλέπονται για τη μορφή παρέμβασης και για το λόγο αυτό πρέπει να αποφεύγεται κάθε δυσανάλογη δαπάνη. Τα κράτη μέλη μπορούν να βρουν οδηγίες για το θέμα αυτό στη συλλογή MEANS Τόμος 1⁴ και στην ανακοίνωση SEM 2000 για την αξιολόγηση⁵. Για την

⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1999). *Αξιολόγηση των κοινωνικοοικονομικών προγραμμάτων. Τόμοι 1-6*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1996). *Ανακοίνωση SEM 2000 για την αξιολόγηση, 8 Μαΐου 1996, «Συγκεκριμένα βήματα προς τη βέλτιστη πρακτική στην Επιτροπή. SEC 96/659*.

ενδιάμεση αξιολόγηση της περιόδου 1994-1999, το μέσο κόστος ήταν κατώτερο από 0,1% του συνολικού ετήσιου κόστους των προγραμμάτων. Για να παραχθούν ποιοτικές αξιολογήσεις, γενικά το κόστος πρέπει να είναι υψηλότερο από αυτό, εκτός από την περίπτωση των πολύ μεγάλων προγραμμάτων. Στο στάδιο σχεδιασμού πρέπει να συμφωνηθούν ενδεικτικοί προϋπολογισμοί για την ενδιάμεση αξιολόγηση.

1.8. Διάρθρωση της αξιολόγησης

Στην τέταρτη διάσκεψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Αξιολόγηση⁶, εκφράστηκε η άποψη από διάφορους ομιλητές ότι οι αξιολογήσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων τείνουν να μην τροφοδοτούν τις δημόσιες ή πολιτικές συζητήσεις. Αυτό μπορεί να οφείλεται μεταξύ άλλων στην υπέρμετρη χρήση τεχνικής γλώσσας, στις υπερβολικά μεγάλες αξιολογήσεις και στην έλλειψη σαφών συμπερασμάτων και συστάσεων για λήψη μέτρων. Σε μια προσπάθεια να ενθαρρύνει τη συζήτηση, η Επιτροπή προτείνει να συμπεριλαμβάνονται στις ενδιάμεσες αξιολογήσεις σύντομες περιλήψεις των συμπερασμάτων και συστάσεων. Οι περιλήψεις αυτές πρέπει να μην έχουν τεχνικό χαρακτήρα, να είναι ανεξάρτητα έγγραφα, που εστιάζονται σε συμπεράσματα σχετικά με την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και τη συνεχιζόμενη ορθότητα του προγράμματος καθώς και σε συστάσεις για αλλαγές όπου χρειάζεται. Πρέπει να διευκολύνουν τη συζήτηση σχετικά με την ορθότητα των συμπερασμάτων και τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να υλοποιηθούν οι συστάσεις.

Για λόγους ενθάρρυνσης της συζήτησης, αλλά και για λόγους ποιότητας, η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να αποσκοπεί στη συνοπτικότητα και να αποφεύγει τη χρήση μακροσκελούς περιγραφικού υλικού. Η έμφαση πρέπει να δίνεται στην ανάλυση και όχι στην περιγραφή. Ενώ οι ενδιάμεσες αξιολογήσεις που εκπονήθηκαν μεταξύ 1996 και 1998 κατέδειξαν «θεαματική εξέλιξη» σε σχέση με την προηγούμενη πρακτική των αξιολογήσεων για τα Διαρθρωτικά Ταμεία (MEANS, Τόμος 1, 1999), «οι περισσότερες εκθέσεις [θα μπορούσαν] να επικριθούν ότι δεν ήταν αρκετά αναλυτικές και ότι κατέληγαν σε συμπεράσματα που [ήσαν] υπερβολικά περιγραφικά για να είναι αληθινά χρήσιμα στη λήψη αποφάσεων». Βεβαίως, υπήρχαν εξαιρέσεις στη γενική αυτή κρίση, αλλά το σημαντικό είναι να δοθεί έμφαση στην ανάγκη για ανάλυση και όχι περιγραφή στο πλαίσιο των ενδιάμεσων αξιολογήσεων που θα διενεργηθούν την περίοδο 2002/2003. Οι αξιολογητές πρέπει να αποσκοπούν να παραγάγουν σαφή έγγραφα που θα αποφεύγουν την περιττή τεχνική γλώσσα.

Ενώ δεν επιθυμούμε να είμαστε υπερβολικά αναλυτικοί ως προς τις κατευθύνσεις για το περιεχόμενο των ενδιάμεσων αξιολογήσεων, λόγω της ποικιλομορφίας τους, οι αξιολογήσεις πρέπει να αντανακλούν σε γενικές γραμμές τη διάρθρωση που αναφέρεται παρακάτω.

Προτεινόμενη διάρθρωση της ενδιάμεσης αξιολόγησης

1. Περίληψη συμπερασμάτων και συστάσεων (στα αγγλικά, γαλλικά ή γερμανικά - το πολύ 5 σελίδες)
2. Μεθοδολογία - δίνεται το περίγραμμα της προσέγγισης των αξιολογητών και περιλαμβάνεται περιγραφή της αρχικής έρευνας που επιχειρήθηκε, καθώς και οι πηγές δεδομένων και πληροφοριών. Η μεθοδολογία πρέπει να περιλαμβάνει την αποτίμηση του αξιολογητή σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες της έκθεσης αξιολόγησης.
3. Κεφάλαια 1 – XX

⁶ Αξιολόγηση για ποιότητα, Εδιμβούργο, 18/19 Σεπτεμβρίου 2000.

4. Αποθεματικό επίδοσης
5. Συμπεράσματα
6. Συστάσεις

Το κύριο σώμα της έκθεσης (μέρη 3 έως 6 σύμφωνα με την ανωτέρω προτεινόμενη διάρθρωση) θα παρουσιάζει τα αποτελέσματα της αξιολόγησης, διαρθρωμένα με τρόπο που να είναι κατάλληλος για τη μορφή παρέμβασης που αξιολογείται. Το κεφάλαιο των συμπερασμάτων πρέπει να εστιάζεται σε καθένα από τα ζητήματα που απαριθμούνται στην ενότητα 2.8 παρακάτω, καθώς και σε τυχόν άλλα ζητήματα που απορρέουν από την ιδιαιτερότητα του προγράμματος. Κάθε συμπέρασμα πρέπει σαφώς να θεμελιώνεται στα ευρήματα της αξιολόγησης. Το τελικό κεφάλαιο πρέπει να περιέχει συστάσεις για ενέργειες που να αντιστοιχούν στα συμπεράσματα σχετικά με τις αδυναμίες που παρατηρήθηκαν στη στρατηγική ή την υλοποίηση του προγράμματος.

1.9. Ποιότητα

Σημαντικό έργο της ομάδας καθοδήγησης είναι να εξασφαλίζει την ποιότητα της ενδιάμεσης αξιολόγησης. Η σημασία έγκειται στο γεγονός ότι η ποιότητα της αξιολόγησης είναι ένας από τους δείκτες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη λήψη απόφασης για την κατανομή του αποθεματικού επίδοσης. Η ομάδα καθοδήγησης πρέπει να αναφέρει στην επιτροπή παρακολούθησης κατά πόσον η αξιολόγηση πληροί τα ποιοτικά κριτήρια που έχουν προκαθοριστεί και εγκριθεί σε προηγούμενο στάδιο από την ομάδα σχεδιασμού ad hoc.

Κατά τον καθορισμό των ποιοτικών κριτηρίων στην αρχή της διαδικασίας, ενδέχεται να είναι χρήσιμα τα ποιοτικά κριτήρια MEANS (MEANS, Τόμος 1, σ. 179) εάν δεν υπάρχουν εθνικά ποιοτικά πρότυπα. Τα οκτώ ποιοτικά κριτήρια απαριθμούνται παρακάτω.

Ποιοτικά κριτήρια MEANS

- **Κάλυψη των αναγκών:** Αντιμετωπίζει η αξιολόγηση επαρκώς τα αιτήματα πληροφόρησης που διατυπώθηκαν από τα μέλη των επιτροπών και αντιστοιχεί στους όρους ανάθεσης;
- **Κατάλληλο εύρος:** Έχουν μελετηθεί προσεκτικά η λογική του προγράμματος, οι εκροές, τα αποτελέσματα, οι επιπτώσεις, οι αλληλεπιδράσεις με άλλες πολιτικές και οι μη αναμενόμενες επιπτώσεις;
- **Υποστηρίξιμος σχεδιασμός:** Είναι ο σχεδιασμός της αξιολόγησης κατάλληλος και επαρκής για την επίτευξη των αποτελεσμάτων;
- **Αξιόπιστα δεδομένα:** Είναι κατάλληλα τα πρωτογενή και δευτερογενή δεδομένα που συγκεντρώθηκαν ή επιλέχθηκαν; Είναι επαρκώς αξιόπιστα σε σύγκριση με την αναμενόμενη χρήση τους;
- **Άρτια ανάλυση:** Αναλύονται τα ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα σύμφωνα με τους καθιερωμένους κανόνες και είναι πλήρη και κατάλληλα για να δοθούν ορθές απαντήσεις στις αξιολογικές ερωτήσεις;
- **Αξιόπιστα αποτελέσματα:** Είναι τα αποτελέσματα λογικά και δικαιολογούμενα από την ανάλυση των δεδομένων και από ερμηνείες που βασίζονται σε προσεκτικά παρουσιαζόμενες επεξηγηματικές υποθέσεις;

- **Αμερόληπτα συμπεράσματα:** Είναι τα συμπεράσματα δίκαια και ανεπηρέαστα από προσωπικές ή μεροληπτικές σκέψεις και είναι αρκετά αναλυτικά για να εφαρμοστούν συγκεκριμένα;
- **Σαφήνεια:** Περιγράφει η έκθεση το πλαίσιο και τον σκοπό, καθώς και την οργάνωση και τα αποτελέσματα του αξιολογούμενου προγράμματος με τρόπο που να γίνεται εύκολα κατανοητή η παρεχόμενη πληροφόρηση;

1.10. Διαβούλευση με τους εταίρους και λοιπούς συμμετέχοντες

Πρέπει να γίνεται διαβούλευση σε δύο επίπεδα κατά τη διάρκεια της ενδιάμεσης αξιολόγησης. Εν πρώτοις, η διαβούλευση με ευρύ φάσμα συμμετεχόντων πρέπει να αποτελεί μέρος της μεθοδολογίας που υιοθετούν οι αξιολογητές. Οι συμμετέχοντες στο πρόγραμμα έχουν πολύτιμες γνώσεις, τις οποίες οι αξιολογητές πρέπει να αξιοποιούν κατά την αποτίμηση της επίδοσης των προγραμμάτων. Στη διαβούλευση αυτή οι αξιολογητές πρέπει να συμπεριλαμβάνουν μέλη της επιτροπής παρακολούθησης.

Στη συνέχεια, οι εταίροι που συμμετέχουν στην επιτροπή παρακολούθησης θα εξετάσουν την έκθεση αξιολόγησης όταν ολοκληρωθεί και οι απόψεις της επιτροπής παρακολούθησης θα διαβιβαστούν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή μαζί με την ίδια την ενδιάμεση αξιολόγηση.

1.11. Δημοσίευση

Η περίληψη της ενδιάμεσης αξιολόγησης πρέπει να τεθεί στη διάθεση του κοινού μόλις η αξιολόγηση διαβιβαστεί στην Επιτροπή. Όταν αυτό είναι δυνατόν, οι περιλήψεις πρέπει να τοποθετούνται στο Διαδίκτυο είτε σε κόμβους σχετικούς με τα Διαρθρωτικά Ταμεία είτε στους κόμβους των υπουργείων ή των περιφερειακών αρχών που διαχειρίζονται τη μορφή παρέμβασης. Η Επιτροπή θεωρεί ορθή πρακτική τη δημοσιοποίηση ολόκληρης της έκθεσης αξιολόγησης.

1.12. Εξέταση των πορισμάτων της αξιολόγησης και αποθεματικό επίδοσης

Η ενδιάμεση αξιολόγηση θα δώσει αποτελέσματα για τους δείκτες που αφορούν το αποθεματικό επίδοσης, επιπλέον των συμπερασμάτων και συστάσεων της για τη λειτουργία της μορφής παρέμβασης. Επομένως, αποτελεί τη σημαντικότερη πηγή στοιχείων για την ενδιάμεση αναθεώρηση και επηρεάζει επίσης τις αποφάσεις για την κατανομή του αποθεματικού επίδοσης.

Η ενδιάμεση αναθεώρηση

Η ενδιάμεση αναθεώρηση μπορεί να ασχοληθεί με ένα φάσμα ζητημάτων που αναδεικνύονται από την ενδιάμεση αξιολόγηση και θα συνεπάγεται λεπτομερή εξέταση εκ μέρους του κράτους μέλους και της Επιτροπής των συμπερασμάτων και των συστάσεων της. Σύμφωνα με το άρθρο 42 του γενικού κανονισμού, η Επιτροπή εξετάζει την ορθότητα και την ποιότητα της αξιολόγησης βάσει κριτηρίων που έχουν προηγουμένως καθοριστεί από την Επιτροπή και το κράτος μέλος σε εταιρική βάση. Η εξέταση αυτή έχει σημασία τόσο για την ενδιάμεση αναθεώρηση όσο και για την κατανομή του αποθεματικού επίδοσης. Η ενδιάμεση αξιολόγηση θα έχει διαβιβαστεί στην επιτροπή παρακολούθησης που είναι αρμόδια για τη συγκεκριμένη μορφή παρέμβασης και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεωρεί ορθή πρακτική να ζητείται η γνώμη της επιτροπής παρακολούθησης για να συνεισφέρει στη συζήτηση. Το κράτος μέλος και η Επιτροπή θα συμφωνήσουν τις ενδεδειγμένες αλλαγές που πρέπει να

γίνουν στις μορφές παρέμβασης, ώστε να ανταποκριθούν στα πορίσματα της ενδιάμεσης αξιολόγησης.

Όσον αφορά τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες, ο γενικός κανονισμός (άρθρο 21) ορίζει ότι επανεξετάζονται μετά την ενδιάμεση αξιολόγηση και τροποποιούνται εάν χρειάζεται.

Το αποθεματικό επίδοσης

Οι δείκτες του αποθεματικού επίδοσης αποτελούν υποσύνολο των δεικτών που χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση της προόδου σε ολόκληρη τη μορφή παρέμβασης, και γι' αυτό είναι αλληλένδετα η ενδιάμεση αξιολόγηση και η κατανομή του αποθεματικού επίδοσης. Η ενδιάμεση αξιολόγηση αποτελεί μία από τις πηγές στοιχείων για τη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με το αποθεματικό επίδοσης, αλλά πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη και άλλα στοιχεία. Όπως τονίστηκε ανωτέρω, η Επιτροπή θα εξετάσει την ορθότητα και την ποιότητα της ενδιάμεσης αξιολόγησης. Πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη η γνώμη της επιτροπής παρακολούθησης για την αξιολόγηση. Οι ετήσιες εκθέσεις υλοποίησης για το 2001 και 2002, οι οποίες θα έχουν τεκμηριώσει την πρόοδο ως προς την επίτευξη των στόχων του αποθεματικού επίδοσης, και οι τυχόν εκθέσεις δημοσιονομικού ή άλλου ελέγχου που θα είναι διαθέσιμες πρέπει επίσης να χρησιμοποιηθούν κατά τη μελέτη του θέματος.

Η κατανομή του αποθεματικού πραγματοποιείται από την Επιτροπή με βάση προτάσεις των κρατών μελών. Η Επιτροπή προτείνει η ομάδα που θα έχει συσταθεί για το σχεδιασμό της αξιολόγησης να συγκαλείται εκ νέου για να εξετάσει την κατανομή του αποθεματικού επίδοσης. Η ομάδα πρέπει να προβαίνει σε ανασκόπηση των αποτελεσμάτων για τους δείκτες που αφορούν όλες τις σχετικές μορφές παρέμβασης και να σχηματίζει άποψη για το ποιες έχουν επιτύχει και ποιες όχι. Με εξαίρεση τον δείκτη σχετικά με την ποιότητα της αξιολόγησης, όλοι οι άλλοι δείκτες θα είναι ποσοτικοί. Η ποιότητα κάθε αξιολόγησης θα έχει αποτιμηθεί από τις ομάδες καθοδήγησης που τις επιβλέπουν· εντούτοις, η ομάδα σε επίπεδο κράτους μέλους πρέπει να διατηρεί το δικαίωμα να ζητεί και δεύτερη γνώμη σχετικά με την ποιότητα των αξιολογήσεων. Η Επιτροπή θα σχηματίζει επίσης κρίση σχετικά με την ποιότητα της αξιολόγησης.

Η Επιτροπή συνιστά να δημοσιεύονται επίσης οι λεπτομέρειες για το αποτέλεσμα της ενδιάμεσης αναθεώρησης και η διαδικασία κατανομής του αποθεματικού επίδοσης.

ΜΕΡΟΣ 2: Η ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ - ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΥΝΙΣΤΩΣΕΣ

Το πρώτο μέρος του παρόντος εγγράφου σκιαγράφησε τις διαδικασίες οργάνωσης της ενδιάμεσης αξιολόγησης. Στο δεύτερο μέρος εξετάζεται το περιεχόμενό της. Λόγω της πολυμορφίας ως προς την κλίμακα και το περιεχόμενο των διαφόρων μορφών παρέμβασης και λόγω της διαφορετικής διάρκειας υλοποίησης⁷, πρέπει να τονιστεί ότι οι κατευθύνσεις που δίνονται πρέπει να προσαρμόζονται ανάλογα. Τα πρακτικά ζητήματα και η εμπειρία του παρελθόντος παρουσιάζονται σε κάθε ενότητα, έτσι ώστε η ενδιάμεση αξιολόγηση να μπορεί να επωφεληθεί από την προηγούμενη πείρα στην εκτέλεση αξιολογήσεων για τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Στο τέλος κάθε ενότητας προσδιορίζονται τα βασικά ζητήματα. Αυτά

⁷ Ορισμένα ΕΕΠ του στόχου 2 και οι Κοινοτικές Πρωτοβουλίες θα εγκριθούν κατά τη διάρκεια του 2001, με αποτέλεσμα μικρότερη διάρκεια δραστηριότητας προς αξιολόγηση. Τα δεδομένα σχετικά με τα αποτελέσματα ενδέχεται να είναι περιορισμένα. Εντούτοις, ο κανονισμός για τα Διαρθρωτικά Ταμεία είναι σαφής ως προς το ότι όλες οι ενδιάμεσες αξιολογήσεις πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί και διαβιβαστεί στην Επιτροπή έως το τέλος του 2003.

συγκεντρώνονται στο τέλος του εγγράφου, προβάλλοντας την ανάγκη η ενδιάμεση αξιολόγηση να συναγάγει συμπεράσματα για καθένα από τα βασικά ζητήματα. Ο πίνακας των βασικών ζητημάτων μπορεί να χρησιμεύσει ως κατάλογος ελέγχου για όσους θα σχεδιάζουν τις αξιολογήσεις καθώς και για όσους τις εκτελέσουν.

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται οκτώ βασικές συνιστώσες της ενδιάμεσης αξιολόγησης. Οι πρώτες τρεις πραγματεύονται την επικαιροποίηση της λογικής του προγραμματισμού. Εάν λίγες αλλαγές έχουν επέλθει στο περιβάλλον του προγράμματος και αν είχε σχεδιαστεί καλώς το έγγραφο προγραμματισμού, αυτό το μέρος της αξιολόγησης μπορεί να είναι σύντομο. Εντούτοις, εάν αυτό δεν αληθεύει, είναι σημαντικό η ενδιάμεση αξιολόγηση να παράσχει τη βάση για αναπρογραμματισμό.

2.1. Ανάλυση αποτελεσμάτων προηγούμενης αξιολόγησης

Η αξιολόγηση πρέπει να νοείται ως επαναληπτική διαδικασία, μέσω της οποίας τα διδάγματα του παρελθόντος αξιοποιούνται από το παρόν και το μέλλον. Τα αποτελέσματα προηγούμενων αξιολογήσεων αποτελούν πολύτιμη πηγή πληροφοριών σχετικά με τις προκλήσεις και τις δυνατές απαντήσεις. Ο σχεδιασμός των Διαρθρωτικών Ταμείων εντάσσει τρεις βασικές φάσεις αξιολόγησης στον κύκλο ζωής των προγραμμάτων - εκ των προτέρων, ενδιάμεση και εκ των υστέρων - και σε κάθε στάδιο οι προκλήσεις και οι προτεινόμενες ή πραγματικές απαντήσεις επανεξετάζονται και αναθεωρούνται. Η διάρθρωση αυτή επιδιώκει την αλληλεπικάλυψη με την εκ των υστέρων αξιολόγηση της προηγούμενης περιόδου, η οποία διενεργείται μετά την εκ των προτέρων αξιολόγηση για τη νέα φάση προγραμματισμού.

Εμπειρία του παρελθόντος και πρακτικά ζητήματα

Στις περισσότερες περιπτώσεις, θα υπάρχει και άλλη εργασία αξιολόγησης στην οποία θα μπορεί να ανατρέξει η ενδιάμεση αξιολόγηση. Οι εκ των υστέρων αξιολογήσεις για την περίοδο 1994-1999 θα είναι εν γένει διαθέσιμες πριν από τα μέσα του 2003 και θα προσφέρουν συμπληρωματικά δεδομένα που θα συμπληρώνουν την ανάλυση της εκ των προτέρων αξιολόγησης, η οποία δεν είχε στη διάθεσή της πλήρη στοιχεία για την επίδοση των προγραμμάτων που είχαν στηριχθεί κατά την τελευταία περίοδο χρηματοδότησης. Οι θεματικές αξιολογήσεις που ολοκληρώθηκαν από το 1999 και μετά πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη για τυχόν χρήσιμα ευρήματα. Οι αξιολογήσεις αυτές μπορεί να έχουν οργανωθεί υπό την αιγίδα των Διαρθρωτικών Ταμείων ή μπορεί να έχουν ανατεθεί από εθνικές ή περιφερειακές αρχές για διαφορετικό σκοπό.

Βασικά ζητήματα

Όλες οι πηγές αυτές πρέπει να εξετάζονται με στόχο την ενημερωμένη αποτίμηση:

- της ορθότητας της ισχύουσας στρατηγικής ή της ανάγκης τροποποιήσεων·
- της αποτελεσματικότητας των υφιστάμενων μέσων εκτέλεσης της πολιτικής·
- των κρίσιμων παραγόντων που επηρεάζουν την υλοποίηση και την αποτελεσματικότητα· και
- τυχόν νέων γνώσεων σχετικά με τη δυνατότητα αξιολόγησης της πολιτικής και την παρακολούθηση.

2.2. Ανάλυση της συνεχιζόμενης εγκυρότητας της ανάλυσης της εκ των προτέρων αξιολόγησης για τα πλεονεκτήματα, αδυναμίες και δυνατότητες του συγκεκριμένου κράτους, περιφέρειας ή τομέα

Κεντρικό στοιχείο της διαδικασίας σχεδιασμού ήταν η ανάλυση των πλεονεκτημάτων, αδυναμιών, ευκαιριών και απειλών που αντιμετωπίζει το συγκεκριμένο κράτος, περιφέρεια ή τομέας, δεδομένου ότι αποτελούσε τη βάση για τη στρατηγική του εγγράφου προγραμματισμού. Η εκ των προτέρων αξιολόγηση επαλήθευσε την ανάλυση αυτή, συμπεριλαμβανομένης της προτεραιότητας που πρέπει να δίνεται στις διάφορες οικονομικές ανάγκες και την ορθότητα των ευκαιριών και προκλήσεων που εντοπίστηκαν. Η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να επανεξετάζει τη συνεχιζόμενη εγκυρότητα της ανάλυσης αυτής.

Οι πρόσφατες εξελίξεις της οικονομίας ή η ύπαρξη νέων πληροφοριών ενδεχομένως χρειάζεται να ενσωματωθούν στην ανάλυση. Η ενδιάμεση αξιολόγηση θα πρέπει να εξετάζει την έκταση στην οποία έχουν εξελιχθεί οι κοινωνικο-οικονομικές ανάγκες και τα αναπτυξιακά προβλήματα και να αναζητεί τους λόγους. Στόχος είναι να εξασφαλίζεται ότι οι προτεραιότητες του προγράμματος ή της μορφής παρέμβασης περιλαμβάνουν την καταλληλότερη απάντηση. Πρέπει να υπάρχει επίγνωση ενός ιδιαίτερου ζητήματος, ότι δηλαδή υπάρχει η πιθανότητα να εκκινήσουν νέες παρεμβάσεις στο μέσο της εκτέλεσης μιας μορφής παρέμβασης, οι οποίες ενδέχεται να επαναλαμβάνουν τις καθορισμένες προτεραιότητες ή να αντιφάσκουν προς αυτές. Η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να λαμβάνει υπόψη τυχόν εξελίξεις του είδους αυτού.

Εμπειρία του παρελθόντος και πρακτικά ζητήματα

Αυτό το μέρος της ενδιάμεσης αξιολόγησης πρέπει να επανεξετάζει την ανάλυση SWOT που περιέχεται στο έγγραφο προγραμματισμού παράλληλα με τη συνεισφορά της εκ των προτέρων αξιολόγησης. Πρέπει να αναλύει εάν η ανάλυση διατηρεί την ορθότητά της και να την ενημερώνει όταν χρειάζεται. Αυτή η συνιστώσα της αξιολόγησης πρέπει να είναι σύντομη, εκτός εάν υπήρξαν σημαντικές αλλαγές των περιστάσεων ή των διαθέσιμων πληροφοριών, οι οποίες επηρεάζουν ουσιαστικά την αρχική ανάλυση.

Βασικά ζητήματα

Στο τέλος της εργασίας αυτής, συγκρίνοντας το στάδιο αυτό με το αντίστοιχο της εκ των προτέρων αξιολόγησης, πρέπει να γίνεται:

- Αποτίμηση της συνεχιζόμενης εγκυρότητας της κατάταξης των βασικών ανισοτήτων που πρέπει να καλυφθούν και συστάσεις για τυχόν αλλαγές που πρέπει να εγκριθούν.
- Εκτίμηση της συνεχιζόμενης ορθότητας των στόχων σε σχέση με τις ανάγκες που έχουν προσδιοριστεί.
- Προσδιορισμό τυχόν νέων παραγόντων που ευνοούν την οικονομική και κοινωνική συνοχή, το περιβάλλον και τη ισότητα ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών.

2.3. Αποτίμηση της συνεχιζόμενης ορθότητας και της συνέπειας της στρατηγικής

Μόλις επανεξεταστεί το ζήτημα των βασικών αναγκών και κοινωνικοοικονομικών προβλημάτων, η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να αποτιμά τη συνεχιζόμενη καταλληλότητα της ισορροπίας μεταξύ του συνδυασμού πολιτικών και των δραστηριοτήτων που συγχρηματοδοτούνται. Όπως και με την εκ των προτέρων αξιολόγηση, αυτό πρέπει να γίνεται ελέγχοντας τον τρόπο με τον οποίο κάθε τομέας ή άξονας προτεραιότητας θα συμβάλει στην

επίτευξη των συνολικών στόχων. Πρέπει να αποτιμάται η συνεχιζόμενη ορθότητα και συνέπεια των τομέων ή αξόνων προτεραιότητας.

Στο τέλος αυτού του σταδίου της αξιολόγησης, η ενδιάμεση αξιολόγηση θα έχει ανασυστήσει τη λογική του προγράμματος. Αυτό σημαίνει ότι, εάν η αρχική λογική ήταν ασαφής ή αστήρικτη (δηλαδή εάν η εκ των προτέρων αξιολόγηση δεν είχε εκτελεστεί ορθά ή εάν τα συμπεράσματά της δεν είχαν ληφθεί υπόψη), υπάρχει μια ευκαιρία να αποκατασταθεί η λογική του προγράμματος. Διαζευκτικά, η εργασία αυτή ενδεχομένως είναι αναγκαία, επειδή οι προς κάλυψη ανάγκες ή τα προς επίλυση προβλήματα έχουν μεταβληθεί κατά την υλοποίηση του προγράμματος και η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να επανεξετάζει τη λογική του προγράμματος υπό το πρίσμα της νέας συγκυρίας (βλέπε MEANS, Τόμος 1).

Εμπειρία του παρελθόντος και πρακτικά ζητήματα

Οι εκ των υστέρων αξιολογήσεις της περιόδου 1994-1999 θα παράσχουν ορισμένες νέες πληροφορίες που θα τροφοδοτήσουν την ανάλυση της συνεχιζόμενης ορθότητας και συνέπειας του προγραμματισμού. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι εκ των προτέρων αξιολογήσεις έχουν καταλήξει σε διαφορετικά συμπεράσματα από τις εθνικές ή περιφερειακές αρχές που συνέτασσαν τα σχέδια ή προγράμματα και η ενδιάμεση αξιολόγηση προσφέρει την ευκαιρία να επανεξεταστούν οι αναντιστοιχίες αυτές, με βάση την πείρα από την υλοποίηση του προγράμματος.

Βασικά ζητήματα

- Η αξιολόγηση της διατήρησης της λογικής και της εν γένει συνέπειας της στρατηγικής είναι σημαντικά στοιχεία για την ανασκόπηση της καταλληλότητας του μείγματος πολιτικής. Και τα δύο απαιτούν να αποδείξει η ενδιάμεση αξιολόγηση κατά πόσον οι προτεραιότητες και οι αποφάσεις δαπανών που είχαν ληφθεί ήσαν κατάλληλες.
- Η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να παρέχει στους υπεύθυνους σχεδιασμού και λήψης αποφάσεων σαφή αιτιολόγηση για τη διατήρηση του μεριδίου και της βαρύτητας κάθε προτεραιότητας και στρατηγικού άξονα.
- Η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να κρίνει τη συνέπεια του προγραμματισμού από το επίπεδο των στόχων του Συμπληρώματος Προγραμματισμού, διά μέσου των στόχων του ΚΠΣ ή του ΕΕΠ έως τους συνολικούς στόχους της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, καθώς και τη συμμόρφωση προς τις εθνικές και κοινοτικές πολιτικές και προτεραιότητες.
- Η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να παρέχει μια εκτίμηση ως προς τη διατήρηση της συνέπειας μεταξύ στρατηγικών, ειδικών και επιχειρησιακών στόχων.

2.4. Ποσοτικός προσδιορισμός των στόχων - εκροές, αποτελέσματα και επιπτώσεις

Ο ποσοτικός προσδιορισμός των στόχων στα διάφορα επίπεδα - ΕΕΠ, ΚΠΣ, ΕΠ και Συμπληρώματα Προγραμματισμού - είναι θεμελιώδους σημασίας τόσο για το σχεδιασμό όσο και για την υλοποίηση των διαφόρων μορφών παρέμβασης. Στο στάδιο του σχεδιασμού, η εκ των προτέρων αξιολόγηση ασχολήθηκε με τον ποσοτικό προσδιορισμό των στόχων σε γενικό και ειδικό επίπεδο και έκρινε την καταλληλότητα του ποσοτικού προσδιορισμού από την άποψη της σύλληψης του περιεχομένου της μορφής παρέμβασης. Ο ποσοτικός προσδιορισμός των μέτρων στο Συμπλήρωμα Προγραμματισμού γενικά δεν έχει επανεξεταστεί μέχρι σήμερα, δεδομένου ότι αυτό το επίπεδο σχεδιασμού δεν υπήρχε στις περισσότερες περιπτώσεις, όταν ολοκληρωνόταν η εκ των προτέρων αξιολόγηση. Ο ποσοτικός προσδιορισμός των επιχειρησιακών στόχων σε επίπεδο μέτρου στο Συμπλήρωμα Προγραμματισμού χρειάζεται να επανεξεταστεί κατά την ενδιάμεση αξιολόγηση, δεδομένου

ότι η επίδοση σε σχέση με τους στόχους αυτούς αποτελεί τη βάση για την επίτευξη των ειδικών και γενικών στόχων.

Η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να εκτιμά την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας ποσοτικού προσδιορισμού των στόχων. Αυτό περιλαμβάνει ανάλυση του τρόπου με τον οποίο ο ποσοτικός προσδιορισμός των στόχων συνδέεται λογικά από το Συμπλήρωμα Προγραμματισμού (επιχειρησιακοί στόχοι) με το ΕΠ ή ΕΕΠ (ειδικοί στόχοι) και τελικά με τους γενικούς στόχους της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Πρέπει επίσης να εκτιμάται ο ποσοτικός προσδιορισμός των στόχων για τη μέτρηση της επίπτωσης των στηριζόμενων ενεργειών στον τομέα των ίσων ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών και του περιβάλλοντος.

Οι ενδιάμεσοι αξιολογητές πρέπει επίσης να εκτιμούν τα συστήματα συγκέντρωσης δεδομένων, ώστε να εξασφαλίζεται ότι παρέχονται οι κατάλληλες πληροφορίες για τους σκοπούς της παρακολούθησης και της αξιολόγησης.

Εμπειρία του παρελθόντος και πρακτικά ζητήματα

Ο ποσοτικός προσδιορισμός των στόχων ήταν μία από τις κύριες δυσκολίες για τον σχεδιασμό των Διαρθρωτικών Παρεμβάσεων στο παρελθόν και δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στο ζήτημα αυτό κατά τον σχεδιασμό του τρέχοντος κύκλου των Διαρθρωτικών Ταμείων. Η εμπειρία από την αξιολόγηση σε παλαιότερες περιόδους απέδειξε τη σημασία της ύπαρξης καλής ποιότητας δεδομένων παρακολούθησης ως ουσιώδους πηγής στοιχείων για τη διαδικασία αξιολόγησης. Στο παρελθόν, ορισμένες αξιολογήσεις αποδυναμώθηκαν από την έλλειψη δεδομένων παρακολούθησης. Το πρόβλημα θα είναι μικρότερο τώρα, καθόσον τα συστήματα παρακολούθησης έχουν βελτιωθεί τα τελευταία έτη.

Η ενδιάμεση αξιολόγηση προσφέρει μια ευκαιρία για την ανασκόπηση της προόδου που σημειώθηκε και για την υπόδειξη των σημείων όπου μπορούν να γίνουν περαιτέρω βελτιώσεις. Οι τυχόν κακώς ορισμένοι δείκτες και οι αβάσιμοι στόχοι πρέπει να εντοπίζονται. Στη μεγαλύτερη δυνατή έκταση, οι δείκτες πρέπει να αντανακλούν μια σχετικώς σαφή αιτιώδη σχέση και, αν υπάρχουν δείκτες που επηρεάζονται ισχυρά από εξωτερικούς παράγοντες, πρέπει να εντοπίζονται και να υποδεικνύονται εναλλακτικές λύσεις. Όσον αφορά τα οριζόντια ζητήματα των ίσων ευκαιριών και του περιβάλλοντος, σε πολλές περιπτώσεις οι εκ των προτέρων αξιολογήσεις δεν ήταν σε θέση να προβούν σε οριστικές παρατηρήσεις σχετικά με τον ποσοτικό προσδιορισμό των στόχων, διότι περαιτέρω εργασία εξέλιξης επρόκειτο να συμπεριληφθεί στα Συμπληρώματα Προγραμματισμού. Η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει τώρα να αποτιμήσει την επάρκεια του ποσοτικού προσδιορισμού των στόχων σε σχέση με την ισότητα ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών και με το περιβάλλον.

Η ενδιάμεση αξιολόγηση θα έχει στη διάθεσή της την ετήσια έκθεση υλοποίησης για το 2001 και, στις περιπτώσεις που έχουν συγκεντρωθεί στοιχεία για την έκθεση του 2002 πριν ολοκληρωθεί η ενδιάμεση αξιολόγηση, και αυτά πρέπει να τεθούν στη διάθεση των αξιολογητών. Οι εκθέσεις αυτές θα παράσχουν τις βασικές πληροφορίες γι' αυτό το στάδιο της ενδιάμεσης αξιολόγησης. Μπορεί κανείς επίσης να συμβουλευθεί την τεκμηρίωση της Επιτροπής σχετικά με τον ποσοτικό προσδιορισμό, ιδίως στο πλαίσιο της διερεύνησης εναλλακτικών δεικτών, όποτε διαπιστώνεται ότι ο υφιστάμενος ποσοτικός προσδιορισμός των στόχων είναι ανεπαρκής:

- Ένα πλαίσιο δεικτών σχετικών με την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των προγραμμάτων: μεθοδολογικός οδηγός (ΓΔ Περιφερειακής Πολιτικής, 1999)

- Η αξιολόγηση των κοινωνικοοικονομικών προγραμμάτων· δείκτες για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των προγραμμάτων, (MEANS, Τόμος 2). Πραγματεύεται μεθοδολογικά ζητήματα που αφορούν τον ορισμό των δεικτών και παρέχει πίνακες δεικτών για τους βασικούς τομείς των παρεμβάσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων.
- Κατευθυντήριες γραμμές για τα συστήματα παρακολούθησης και αξιολόγησης της συνδρομής του ΕΚΤ κατά την περίοδο 2000-2006, (ΓΔ Απασχόλησης, 1999)
- Κοινές ερωτήσεις για την Αξιολόγηση με κριτήρια και δείκτες (Αξιολόγηση των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης 2000-2006 για τα οποία παρέχεται στήριξη από το ΕΓΤΠΕ) (ΓΔ Γεωργίας, 2000)

Βασικά ζητήματα

Η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει:

- να επανεξετάσει την ορθότητα των δεικτών που έχουν επιλεγεί με σκοπό τον ποσοτικό προσδιορισμό των στόχων και των βασικών ανισοτήτων·
- να επαληθεύει την ορθότητα των δεικτών για τους γενικούς, ειδικούς και επιχειρησιακούς στόχους·
- να αποτιμά την καταλληλότητα των δεικτών για την παρακολούθηση των ίσων ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών, της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και τυχόν άλλων οριζόντιων θεμάτων·
- να αποτιμά την αξιοπιστία και τον επίκαιρο χαρακτήρα των διαδικασιών συγκέντρωσης δεδομένων· και
- να εκτιμά τη χρησιμότητα των δεικτών στο να δίνουν ακριβή και επίκαιρη εικόνα της υλοποίησης της μορφής παρέμβασης και με τον τρόπο αυτό να τροφοδοτούν την αποτελεσματική παρακολούθηση και αξιολόγηση.

2.5. Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας μέχρι στιγμής και των αναμενόμενων κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεων και, στη βάση αυτή, αξιολόγηση της πολιτικής και της κατανομής των χρηματοδοτικών πόρων

Έχοντας αποτιμήσει τη συνεχιζόμενη ορθότητα της στρατηγικής, η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να εξετάζει την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα με βάση της εκροές και τα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί και τις μέχρι στιγμής δαπάνες. Υπό το πρίσμα αυτών των εκροών και αποτελεσμάτων πρέπει να σχηματίζει άποψη ως προς την πιθανότητα επίτευξης των προσδοκώμενων επιπτώσεων. Η βασική μονάδα ανάλυσης πρέπει να είναι το μέτρο. Η ανάλυση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας σε επίπεδο μέτρου (επιχειρησιακοί στόχοι) πρέπει να εξελίσσεται σε ανάλυση της προόδου που έχει σημειωθεί ως προς την επίτευξη των ειδικών και γενικών στόχων.

Αποτελεσματικότητα - επιχειρησιακοί και ειδικοί στόχοι

Η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να εξετάζει το βαθμό της αποτελεσματικότητας που έχει επιτευχθεί με βάση τους δείκτες που συγκεντρώνονται κατά την παρακολούθηση. Πρέπει να εξετάζει τους επιχειρησιακούς και ειδικούς στόχους ως εξής:

- Η ανάλυση της προόδου ως προς την επίτευξη των **επιχειρησιακών στόχων** βασίζεται στις εκροές που επιτυγχάνονται σε επίπεδο μέτρου σε σύγκριση με τους στόχους που έχουν τεθεί στο Συμπλήρωμα Προγραμματισμού.
- Η ανάλυση της προόδου ως προς την επίτευξη των **ειδικών στόχων** βασίζεται στα αποτελέσματα, τα οποία συσχετίζονται με τις προτεραιότητες που έχουν τεθεί στο ΕΠ ή ΕΕΠ.

Βασιζόμενη σε αυτή την ανάλυση προόδου ως προς την επίτευξη των επιχειρησιακών και ειδικών στόχων, η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να είναι σε θέση να συναγάγει συμπεράσματα σχετικά με την αποτελεσματικότητα της μορφής παρέμβασης.

Αποδοτικότητα - εισροές έναντι εκροών και αποτελεσμάτων

Η ενδιάμεση αξιολόγηση ασχολείται επίσης με την εξέταση της αποδοτικότητας της μορφής παρέμβασης, από την άποψη των εκροών και αποτελεσμάτων που έχουν επιτευχθεί σε σύγκριση με τις εισροές, πρωτίστως τους διατιθεμένους πόρους. Οι πόροι αυτοί περιλαμβάνουν τη συνεισφορά των Διαρθρωτικών Ταμείων και εθνικά κονδύλια, καθώς και το Ταμείο Συνοχής στην Ελλάδα, Ιρλανδία, Πορτογαλία και Ισπανία.

Το πρώτο βήμα για την εξέταση της αποδοτικότητας είναι ο καθορισμός του μοναδιαίου κόστους. Οι πληροφορίες για το μοναδιαίο κόστος μπορούν να συγκριθούν με περιφερειακά, εθνικά ή κοινοτικά μέτρα αναφοράς, όταν υπάρχουν σχετικά στοιχεία. Άλλα ζητήματα που ενδιαφέρουν ως προς την αποδοτικότητα είναι τα φαινόμενα «του ανέλπιστου κέρδους», της εκτόπισης και της υποκατάστασης. Συνιστάται για λόγους ορθής πρακτικής να καθορίζεται μέτρο αναφοράς για το μοναδιαίο κόστος και να εξετάζονται τα φαινόμενα «του ανέλπιστου κέρδους» της εκτόπισης και της υποκατάστασης και, όταν υπάρχουν στοιχεία που να επιτρέπουν την ανάλυση αυτή, η ανάλυση πρέπει να πραγματοποιείται. Τουλάχιστον πρέπει να εξετάζεται το μοναδιαίο κόστος για ένα δείγμα μέτρων και μεγάλων έργων.

Κατά την αξιολόγηση της αποδοτικότητας, πρέπει επίσης να εξετάζεται η πρόοδος τυχόν υπαρχόντων μεγάλων έργων.

Επίπτωση - Γενικοί στόχοι

Για τα μεγάλα ΚΠΣ, η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να ενημερώνει την ανάλυση μακροοικονομικών επιπτώσεων που έχει εκπονηθεί στο πλαίσιο της εκ των προτέρων αξιολόγησης (βλέπε παράρτημα 1). Αυτό το επίπεδο ανάλυσης δεν είναι δυνατό στις μικρότερες περιφέρειες του στόχου 1 ή στις περιφέρειες του στόχου 2. Η ανάλυση επιπτώσεων των ΕΠ και ΕΕΠ πρέπει να εστιάζεται στην ανάλυση της πιθανότητας επίτευξης των **γενικών στόχων**, βασιζόμενη στη μέχρι στιγμής επίτευξη των επιχειρησιακών και ειδικών στόχων.

Ένα περαιτέρω ζήτημα για την αξιολόγηση των επιπτώσεων στο ενδιάμεσο στάδιο σχετίζεται με την αξιολόγηση των αναμενόμενων επιπτώσεων σε ένα περιορισμένο αριθμό θεμελιωδών προτεραιοτήτων, ιδίως εκείνων που αφορούν τις ίδιες τις κοινοτικές πολιτικές: επίπτωση στο περιβάλλον και ισότητα ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών ιδίως, αλλά επίσης ΜΜΕ, ανταγωνιστικότητα και καινοτομία, κοινωνία της πληροφορίας, τοπική ανάπτυξη και απασχόληση σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης, καθώς και αγροτική ανάπτυξη.

Εμπειρία του παρελθόντος και πρακτικά ζητήματα

Σε σχέση με την αποτελεσματικότητα, οι όροι ανάθεσης κάθε αξιολόγησης πρέπει να καθιστούν σαφές το επίπεδο λεπτομερειών που απαιτείται, για να αποφεύγεται η υπερβολική αλληλεπικάλυψη μεταξύ των διαφόρων επιπέδων αξιολόγησης. Οι αξιολογήσεις σε επίπεδο ΚΠΣ δεν θα ασχολούνται με τους επιχειρησιακούς στόχους σε επίπεδο μέτρου, τους οποίους πρέπει να πραγματεύονται χωριστές αξιολογήσεις σε επίπεδο ΕΠ. Οι αξιολογήσεις των ΕΕΠ πρέπει να ασχολούνται με ολόκληρο το φάσμα των αποτελεσμάτων σε όλα τα επίπεδα στόχων.

Όσον αφορά την αποδοτικότητα, η εκτίμηση του μοναδιαίου κόστους του προγράμματος πρέπει να βασίζεται σε σύγκριση των εκροών και αποτελεσμάτων (ίσως ενός δείγματος μέτρων ή έργων) με τους διατιθέμενους πόρους. Η εξέταση της αποδοτικότητας σε επίπεδο μέτρου αποτελεί πρόκληση όσον αφορά τα προγράμματα και τα μέτρα που περιλαμβάνουν ποικίλες δραστηριότητες. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η αποδοτικότητα των προγραμμάτων του στόχου 2 μπορεί να εξεταστεί σε σχέση με τα αποτελέσματα στην απασχόληση (κόστος ανά θέση εργασίας που δημιουργείται ή διατηρείται, για παράδειγμα). Για τα προγράμματα του στόχου 1, πρέπει να εξετάζονται τουλάχιστον τα μεγάλα έργα ως προς την αποδοτικότητα. Ο καθορισμός μέτρου αναφοράς για το μοναδιαίο κόστος και η εξέταση των φαινομένων «ανέλπιστου κέρδους», εκτόπισης και υποκατάστασης θα εξαρτάται από την ύπαρξη στοιχείων στο κράτος μέλος ή την περιφέρεια.

Ενώ, στην περίπτωση των μεγάλων ΚΠΣ, θα εκπονείται ενημερωμένη ανάλυση μακροοικονομικών επιπτώσεων, η ανάλυση επιπτώσεων στην περίπτωση των ΕΕΠ και των μικρότερων ΚΠΣ θα χρησιμοποιεί τα αποτελέσματα της ανάλυσης αποτελεσματικότητας, για να κρίνει εάν θα επιτευχθούν οι γενικοί στόχοι.

Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και των επιπτώσεων των παρεμβάσεων που στηρίζονται από το ΕΚΤ πρέπει να λαμβάνει υπόψη τους τέσσερις τύπους δεικτών που καθορίζονται στις κατευθυντήριες γραμμές της ΓΔ Απασχόλησης για την παρακολούθηση και αξιολόγηση των στηριζόμενων από το ΕΚΤ παρεμβάσεων: επιπτώσεις στα άτομα, διαρθρωτικές επιπτώσεις ή επιπτώσεις συναφείς με την επίδοση συστημάτων, επιπτώσεις στη δημιουργία απασχόλησης και, στο στόχο 1, επίπτωση της ανάπτυξης των ανθρώπινων πόρων στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Κατά παρόμοιο τρόπο, η αξιολόγηση των επιπτώσεων των παρεμβάσεων για την αγροτική ανάπτυξη που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΠΕ θα πρέπει, όσο είναι δυνατό, να κάνει χρήση των κοινών ερωτήσεων για την αξιολόγηση με κριτήρια κρίσης και δείκτες (όπως έχουν οριστεί από την Επιτροπή σε συνεννόηση με τα Κράτη-μέλη), ώστε να προσδιοριστεί η προστιθέμενη αξία για την αγροτική πολιτική και τον αγροτικό τομέα.

Βασικά ζητήματα

Η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να συνάγει συμπεράσματα σχετικά με τη συνεχιζόμενη ορθή βάση της στρατηγικής και της κατανομής των χρηματοδοτικών πόρων με βάση την ανταπόκρισή της στις δηλωθείσες ανάγκες καθώς και τις αναμενόμενες επιπτώσεις:

- Οι εκροές και τα αποτελέσματα που επιτυγχάνονται μέχρι στιγμής πρέπει να εξετάζονται με σκοπό την αποτίμηση της προόδου προς την επίτευξη των στόχων.
- Πρέπει να επανεξετάζεται το χρηματοδοτικό βάρος κάθε προτεραιότητας, με βάση τα πρώτα αποτελέσματα και τις αναμενόμενες επιπτώσεις.
- Τα συμπεράσματα για τυχόν απρόσφορη στάθμιση των προτεραιοτήτων πρέπει να οδηγούν σε συστάσεις για αλλαγές στη διάρθρωση και την ισορροπία της μορφής παρέμβασης. Τα συμπεράσματα αυτά μπορεί να προκύπτουν από μεταβολές στο

εξωτερικό περιβάλλον ή από εσωτερικές αναντιστοιχίες που εμφανίζονται από την πείρα της υλοποίησης του προγράμματος.

- Πρέπει να γίνεται αποτίμηση της αποδοτικότητας του προγράμματος σε όρους κόστους ανά εκροή/αποτέλεσμα του δείγματος των μέτρων και έργων που εξετάζεται.
- Η επίπτωση στο περιβάλλον και η ισότητα ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών αποτελούν βασικές πολιτικές προτεραιότητες. Η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να εξετάζει τα αποτελέσματα σε σχέση με τις προτεραιότητες αυτές και τυχόν άλλες οριζόντιες προτεραιότητες που έχουν συμφωνηθεί στη μορφή παρέμβασης. Πρέπει να συνάγονται σαφή συμπεράσματα ως προς την μέχρι στιγμής αποτελεσματικότητα της υλοποίησης των εν λόγω προτεραιοτήτων και ως προς τις πιθανές επιπτώσεις.

2.6. Ποιότητα των ρυθμίσεων υλοποίησης και παρακολούθησης

Η επίπτωση της πολιτικής εξαρτάται επίσης από τη διαχειριστική ικανότητα και την επίδοση των οργανισμών υλοποίησης. Η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να εξετάζει την επάρκεια και την ποιότητα των διαχειριστικών και εκτελεστικών μηχανισμών, δεδομένου ότι τυχόν αδυναμίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν ουσιαστικά την επίπτωση της μορφής παρέμβασης.

Η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να ασχολείται με την ποιότητα των ρυθμίσεων υλοποίησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης, όπως αυτές λειτουργούν επιτόπου. Πρέπει:

- Να εξετάζει τη σαφήνεια των διαχειριστικών και εκτελεστικών αρμοδιοτήτων αφενός και των διαδικασιών διαβούλευσης αφετέρου.
- Να εξετάζει τους μηχανισμούς ελέγχου με βάση εκθέσεις ελέγχου, αναφερθείσες παρατυπίες ή απάτες και την κάλυψη της απαίτησης για έλεγχο του 5% του προγράμματος.
- Να εξετάζει εάν λειτουργούν διαφανείς και ανταγωνιστικές διαδικασίες και κριτήρια για την επιλογή των έργων, έτσι ώστε να επιτυγχάνονται οι στόχοι του σχεδίου ή του προγράμματος με οικονομικό τρόπο.
- Να εξετάζει τα κριτήρια επιλογής έργων, για να εξασφαλίζεται η ποιότητα και η εφαρμογή τους και το ότι αντανakλούν τους στόχους του προγράμματος ή της μορφής παρέμβασης, αλλά και ενσωματώνουν τα ζητήματα των ίσων ευκαιριών και του περιβάλλοντος.
- Να εκτιμά τη συμβολή της εταιρικής σχέσης στην ποιότητα της παρακολούθησης και της υλοποίησης, στο πλαίσιο των νέων διατάξεων του κανονισμού για την εταιρική σχέση.
- Να διαπιστώνει την έκταση στην οποία η αναγκαία για τη στήριξη του προγράμματος νομοθεσία εφαρμόζεται και είναι σύμφωνη με τους κοινοτικούς κανόνες, το δε διοικητικό σύστημα είναι επαρκές για την εξασφάλιση της συμβατότητας με τις κοινοτικές πολιτικές.

Η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει επίσης να εξετάζει τη συμμετοχή οργανισμών για την ισότητα ευκαιριών και για το περιβάλλον στη διαδικασία παρακολούθησης καθώς και την επιρροή τους στα συστήματα υλοποίησης. Οι αξιολογήσεις των προγραμμάτων κοινοτικής πρωτοβουλίας πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στα ζητήματα υλοποίησης σε σχέση με την ιδιομορφία κάθε πρωτοβουλίας.

Εμπειρία του παρελθόντος και πρακτικά ζητήματα

Οι προηγούμενες αξιολογήσεις θα παράσχουν χρήσιμες πληροφορίες για τα ζητήματα αυτά. Εντούτοις, αυτό το μέρος της αξιολόγησης θα απαιτήσει πρωτογενή έρευνα, δηλαδή συνεντεύξεις με βασικούς συμμετέχοντες σε διάφορα επίπεδα της διαδικασίας υλοποίησης.

Οι συνεντεύξεις πρέπει να περιλαμβάνουν όλους αυτούς που συμμετέχουν στην εταιρική σχέση, την Επιτροπή, το κράτος μέλος, τις διαχειριστικές αρχές, τις περιφερειακές και τοπικές αρχές και άλλες αρμόδιες δημόσιες αρχές, τους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους, τους οργανισμούς υλοποίησης, τους συμβούλους διαχείρισης έργων και μέλη της επιτροπής παρακολούθησης. Οι συνεντεύξεις θα προσφέρουν πληροφορίες για την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών παρακολούθησης και υλοποίησης σε διάφορα επίπεδα, καθώς και για την εν γένει λειτουργία της εταιρικής σχέσης. Πληροφορίες για τα συστήματα δημοσιονομικού ελέγχου πρέπει να διατίθενται από τη διαχειριστική αρχή.

Βασικά ζητήματα

Αυτό το μέρος της ενδιάμεσης αξιολόγησης πρέπει να αποτιμά την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των ρυθμίσεων παρακολούθησης και αξιολόγησης και πρέπει να εξετάζει κατά πόσον οι δεσμεύσεις του ΚΠΣ, ΕΠ ή ΕΕΠ και οι απόψεις της εκ των προτέρων αξιολόγησης εφαρμόστηκαν στην πράξη. Τα βασικά ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπίζονται είναι:

- Χρηστή και αποτελεσματική διαχείριση και παρακολούθηση.
- Ανταγωνιστικές διαδικασίες για την επιλογή έργων.
- Η συμβολή της εταιρικής σχέσης στην ποιότητα της υλοποίησης και παρακολούθησης.
- Γνήσια δυνατότητας λογοδοσίας σύμφωνα με τις απαιτήσεις των εθνικών και κοινοτικών κανονισμών.

2.7. Το αποθεματικό επίδοσης

Το αποθεματικό επίδοσης αποτελεί νεωτερισμό στη διαδικασία προγραμματισμού, ο οποίος εισήχθη με το άρθρο 44 του γενικού κανονισμού του 1999. Βάσει του αποθεματικού επίδοσης, το 4% των όλων πιστώσεων υποχρεώσεων δεν κατανέμεται, έως ότου επανεξεταστεί η επίδοση του προγράμματος το πρώτο τρίμηνο του 2004. Η επίδοση μετράται με βάση τους δείκτες αποτελεσματικότητας, διαχείρισης και δημοσιονομικής υλοποίησης και τους στόχους που είχαν συμφωνηθεί στις μορφές παρέμβασης ή τα συμπληρώματα προγραμματισμού. Η επίτευξη των στόχων για το αποθεματικό επίδοσης θα ληφθεί υπόψη από την Επιτροπή σε στενή συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, για την κατανομή του αποθεματικού.

Βασικά ζητήματα

Η ενδιάμεση αξιολόγηση έχει πέντε καθήκοντα σε σχέση με το αποθεματικό επίδοσης:

- Πρέπει να παρουσιάσει τα πλέον πρόσφατα αποτελέσματα για τους συμφωνημένους δείκτες και να τα συγκρίνει με τους στόχους που είχαν τεθεί στη μορφή παρέμβασης ή το Συμπλήρωμα Προγραμματισμού. Πρέπει επίσης να παρουσιάσει δεδομένα ως προς τις τάσεις των δεικτών αυτών, όπου υπάρχουν από τις ετήσιες εκθέσεις υλοποίησης.
- Πρέπει να επαληθεύσει την ποιότητα των δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν για την υποβολή εκθέσεων σχετικά με τους δείκτες του αποθεματικού επίδοσης και να σχολιάσει την ακρίβειά τους.
- Πρέπει να σχολιάσει τυχόν αλλαγές στους στόχους για τους δείκτες του αποθεματικού επίδοσης που έχουν συμφωνηθεί μετά την έγκριση της μορφής παρέμβασης.

- Πρέπει να εκτιμήσει κατά πόσον οι δείκτες αποτελεσματικότητας που έχουν συμφωνηθεί για το αποθεματικό επίδοσης καλύπτουν ακόμη ή όχι τουλάχιστον το 50% των δαπανών του προγράμματος.
- Τέλος, η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να καταλήξει σε συμπέρασμα σχετικά με το εάν ή όχι τα αποτελέσματα για τους δείκτες του αποθεματικού επίδοσης αναπαριστούν ορθά την επίδοση του προγράμματος στο σύνολό του.

2.8. Συμπεράσματα και συστάσεις

Σε κάθε σημείο αυτού του μέρους του εγγράφου εργασίας έχουν προσδιοριστεί τα βασικά ζητήματα. Πρέπει να συναχθούν συμπεράσματα σε σχέση με καθένα από τα εν λόγω βασικά ζητήματα και, αν τα συμπεράσματα αυτά υποδεικνύουν αδυναμίες στο σχεδιασμό ή την υλοποίηση των προγραμμάτων, πρέπει να γίνονται συστάσεις για βελτιώσεις. Ο κατωτέρω πίνακας συνοψίζει κάθε στάδιο της αξιολόγησης και τα βασικά ζητήματα για τα οποία η αξιολόγηση πρέπει να συναγάγει συμπεράσματα και να υποβάλει συστάσεις, ανάλογα με την περίπτωση.

Κοινοτική προστιθέμενη αξία

Ο θεμελιώδης στόχος των Διαρθρωτικών Ταμείων είναι η στήριξη της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής μεταξύ και στο εσωτερικό των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να καταλήγει σε συμπεράσματα σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται ως προς την επίτευξη αυτού του γενικού στόχου. Αυτό συνήθως μετράται με τη χρήση ενός φάσματος ποσοτικών δεικτών, οι οποίοι περιλαμβάνονται σε όλα τα έγγραφα προγραμματισμού, και αξιολογήσεων σε όλα τα κράτη μέλη (π.χ. ΑΕΠ, απασχόληση, παραγωγικότητα κλπ.). Η κοινοτική προστιθέμενη αξία των Διαρθρωτικών Ταμείων καθίσταται εμφανής από μελέτες που εξετάζουν την αντίθετη προς την πραγματικότητα κατάσταση, δηλαδή τί θα είχε συμβεί εάν δεν υπήρχε η στήριξη των Διαρθρωτικών Ταμείων. Ακόμη απλούστερη είναι η μέτρηση των στηριζόμενων εκροών. Πόσα περισσότερα χιλιόμετρα οδών κατέστη δυνατόν να κατασκευαστούν; Πόσες περισσότερες εκκινήσεις νέων επιχειρήσεων στηρίχθηκαν; Πόσα περισσότερα άτομα καταρτίστηκαν; Ένας άλλος τύπος προστιθέμενης αξίας είναι η δοκιμαστική εφαρμογή νέων ενεργειών ή προσεγγίσεων με κοινοτική στήριξη, η οποία διαφορετικά δεν θα είχε γίνει.

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία έχουν και άλλες επιπτώσεις στα κράτη μέλη και η Επιτροπή επιθυμεί να αρχίσει μια διαδικασία προσδιορισμού και ανίχνευσης αυτών των χαρακτηριστικών κοινοτικής προστιθέμενης αξίας. Γενικά, μόνο αποσπασματικές, πρόχειρες αποδείξεις υπάρχουν γι' αυτές τις πλευρές της προστιθέμενης αξίας, αλλά τα χαρακτηριστικά που συνήθως αναφέρονται είναι η εξέλιξη της διαδικασίας σχεδιασμού μέσω της κατάρτισης εγγράφων προγραμματισμού, η ανάπτυξη της εταιρικής σχέσης μέσω των δομών της επιτροπής παρακολούθησης, η διεύρυνση του φάσματος των εκτελεστικών οργανισμών μέσω των ανοικτών διαγωνιστικών διαδικασιών, η ανάπτυξη πνεύματος αξιολόγησης κλπ. Στα συμπεράσματα της ενδιάμεσης αξιολόγησης, η Επιτροπή επιθυμεί οι αξιολογητές να εντοπίσουν τις εμφανείς πλευρές προστιθέμενης αξίας (εάν υπάρχουν), οι οποίες απορρέουν από την ύπαρξη των επενδύσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων στην αντίστοιχη περιφέρεια ή τομέα.

Πίνακας ελέγχου για το Περιεχόμενο της ενδιάμεσης αξιολόγησης	
Καταλληλότητα της στρατηγικής των προγραμμάτων	
Συνιστώσα της αξιολόγησης	Συμπεράσματα και συστάσεις για:
1. Ανάλυση αποτελεσμάτων προηγούμενης αξιολόγησης	<ul style="list-style-type: none"> • την ορθότητα της υφιστάμενης στρατηγικής ή την ανάγκη τροποποιήσεων. • την αποτελεσματικότητα των μέσων εκτέλεσης της πολιτικής. • κρίσιμους παράγοντες που επηρεάζουν την υλοποίηση και την αποτελεσματικότητα. • τυχόν νέες γνώσεις για τη δυνατότητα αξιολόγησης της πολιτικής και την παρακολούθησή.
2. Ανάλυση της συνεχιζόμενης εγκυρότητας της ανάλυσης της εκ των προτέρων αξιολόγησης για τα πλεονεκτήματα, αδυναμίες και δυνατότητες του συγκεκριμένου κράτους, περιφέρειας ή τομέα.	<ul style="list-style-type: none"> • τη συνεχιζόμενη εγκυρότητα της κατάταξης των κύριων ανισοτήτων που πρέπει να αντιμετωπιστούν και τυχόν αλλαγές που πρέπει να εγκριθούν. • τη συνεχιζόμενη ορθότητα των στόχων σε σχέση με τις προσδιορισθείσες ανάγκες. • τυχόν νέους παράγοντες που ευνοούν την οικονομική και κοινωνική συνοχή, το περιβάλλον και την ισότητα ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών.
3. Αποτίμηση της συνεχιζόμενης ορθότητας και της συνέπειας της στρατηγικής	<ul style="list-style-type: none"> • τη συνεχιζόμενη λογική και εν γένει συνέπεια της στρατηγικής. • αιτιολόγηση της διατήρησης του μεριδίου και της βαρύτητας κάθε προτεραιότητας και στρατηγικού άξονα. • τη συνέπεια του προγραμματισμού από τους στόχους του Συμπληρώματος Προγραμματισμού διαμέσου των στόχων του ΚΠΣ ή ΕΕΠ έως τους γενικούς στόχους της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, καθώς και τη συμμόρφωση προς τις εθνικές και κοινοτικές πολιτικές και προτεραιότητες. • εκτίμηση της συνεχιζόμενης συνέπειας μεταξύ των στρατηγικών, ειδικών και επιχειρησιακών στόχων.

Πίνακας ελέγχου για το περιεχόμενο της ενδιάμεσης αξιολόγησης	
Υλοποίηση μέχρι στιγμής	
Συνιστώσα της αξιολόγησης:	Συμπεράσματα και συστάσεις για:
<p>4. Ποσοτικός προσδιορισμός των στόχων - Εκροές, αποτελέσματα και επιπτώσεις</p>	<ul style="list-style-type: none"> • την ορθότητα των δεικτών που αποσκοπούν στον ποσοτικό προσδιορισμό στόχων και βασικών ανισοτήτων. • την ορθότητα των δεικτών για τους γενικούς, ειδικούς και επιχειρησιακούς στόχους. • την καταλληλότητα των δεικτών για την παρακολούθηση των επιπτώσεων στην ισότητα ευκαιριών και στο περιβάλλον και τα λοιπά οριζόντια θέματα. • την αξιοπιστία και τον επίκαιρο χαρακτήρα των διαδικασιών συγκέντρωσης δεδομένων. • τη χρησιμότητα των δεικτών στο να δίνουν ακριβή και επίκαιρη εικόνα της υλοποίησης και με τον τρόπο αυτό να τροφοδοτούν την αποτελεσματική παρακολούθηση και αξιολόγηση.
<p>5. Αξιολόγηση της μέχρι στιγμής αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας και των αναμενόμενων κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων και, στη βάση αυτή, αξιολόγηση της πολιτικής και της κατανομής των χρηματοδοτικών πόρων.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν μέχρι στιγμής και την πρόοδο προς την επίτευξη των στόχων. • το χρηματοδοτικό βάρος κάθε προτεραιότητας, με βάση τα πρώτα αποτελέσματα και τις αναμενόμενες επιπτώσεις. • τυχόν ακατάλληλη στάθμιση των προτεραιοτήτων και αλλαγές που πρέπει να επέλθουν στο μείγμα πολιτικής. • αποδοτικότητα σε όρους κόστους ανά εκροή/αποτέλεσμα μέχρι στιγμής. • αποτελεσματικότητα της υλοποίησης των οριζόντων προτεραιοτήτων μέχρι στιγμής - περιβάλλον και ισότητα ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών και πιθανές επιπτώσεις που θα επιτευχθούν.

Πίνακας ελέγχου για το περιεχόμενο της ενδιάμεσης αξιολόγησης	
Υλοποίηση μέχρι στιγμής	
Συνιστώσα της αξιολόγησης:	Συμπεράσματα και συστάσεις για:
6. Ποιότητα των ρυθμίσεων υλοποίησης και παρακολούθησης.	<ul style="list-style-type: none"> • χρηστή και αποτελεσματική διαχείριση και παρακολούθηση. • ανταγωνιστικές διαδικασίες για την επιλογή των έργων. • γνήσια δυνατότητα λογοδοσίας σύμφωνα με τις απαιτήσεις των εθνικών και κοινοτικών κανονισμών. • συμβολή της εταιρικής σχέσης.
7. Το αποθεματικό επίδοσης (δεν ζητούνται συστάσεις σε σχέση με το αποθεματικό επίδοσης)	<ul style="list-style-type: none"> • τα πλέον πρόσφατα αποτελέσματα για τους συμφωνημένους δείκτες σε σύγκριση με τους στόχους. Δεδομένα για τις τάσεις που σημειώνουν οι δείκτες αυτοί όπου υπάρχουν από τις ετήσιες εκθέσεις υλοποίησης. • επαλήθευση της ποιότητας των δεδομένων που χρησιμοποιούνται για την υποβολή εκθέσεων σχετικά με τους δείκτες του αποθεματικού επίδοσης και της ακρίβειάς τους. • τυχόν αλλαγές στους στόχους για τους δείκτες αποθεματικού επίδοσης που συμφωνήθηκαν μετά την έγκριση της μορφής παρέμβασης. • εκτίμηση της κάλυψης κατά 50% των δεικτών αποτελεσματικότητας που συμφωνήθηκαν για το αποθεματικό επίδοσης. • κατά πόσον τα αποτελέσματα για τους δείκτες του αποθεματικού επίδοσης αναπαριστούν δίκαια την επίδοση του προγράμματος στο σύνολό του.
8. Κοινοτική προστιθέμενη αξία	<ul style="list-style-type: none"> • εμφανείς πλευρές της προστιθέμενης αξίας (εάν υπάρχουν) που απορρέουν από την ύπαρξη της επένδυσης των Διαρθρωτικών Ταμείων στην αντίστοιχη περιφέρεια ή τομέα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Αξιολόγηση ενός Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης

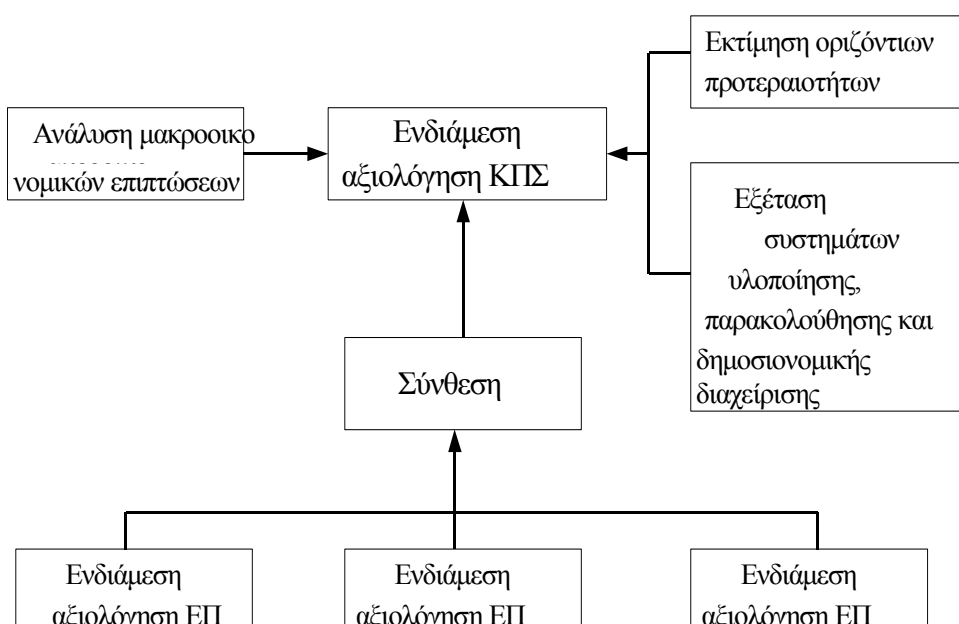
Τα θεμέλια της ενδιάμεσης αξιολόγησης είναι οι αξιολογήσεις των ΕΠ ή ΕΕΠ. Εντούτοις, είναι επίσης αναγκαίο να αξιολογηθούν τα ΚΠΣ, για να διαπιστωθεί η πρόοδος που σημειώνεται προς την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί στο επίπεδο αυτό. Η αξιολόγηση των ΚΠΣ πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της όλης διαδικασίας ενδιάμεσης αξιολόγησης, η οποία σχεδιάζεται εκ των προτέρων, κατά προτίμηση από την ομάδα σχεδιασμού ad hoc η οποία αναφέρεται στην επιτροπή παρακολούθησης του ΚΠΣ. Δεν αποτελεί χωριστό, παράλληλο εγχείρημα, στο οποίο οι αξιολογητές εξετάζουν τις εκροές και τα αποτελέσματα σε επίπεδο μέτρου.

Οι ενδιάμεσες αξιολογήσεις των ΚΠΣ θα περιλαμβάνουν τέσσερα στοιχεία:

- ενημέρωση της ανάλυσης επιπτώσεων που είχε εκπονηθεί για την εκ των προτέρων αξιολόγηση,
- σύνθεση και ανάλυση των ενδιάμεσων αξιολογήσεων των ΕΠ, που οδηγεί σε αποτίμηση της προόδου ως προς την επίτευξη των προτεραιοτήτων και των στόχων του ΚΠΣ,
- εκτίμηση για τις οριζόντιες προτεραιότητες σε ολόκληρο το ΚΠΣ, και
- εξέταση των συστημάτων υλοποίησης, παρακολούθησης και δημοσιονομικής διαχείρισης, συμπεριλαμβανομένου του δημοσιονομικού ελέγχου, σε ολόκληρο το ΚΠΣ.

Το κατωτέρω σχήμα παρουσιάζει τον τρόπο με τον οποίο καθένα από τα στοιχεία αυτά τροφοδοτεί την ενδιάμεση αξιολόγηση του ΚΠΣ.

Περιεχόμενο της ενδιάμεσης αξιολόγησης του ΚΠΣ

Ενημέρωση της ανάλυσης επιπτώσεων

Η Επιτροπή πρότεινε η εκ των προτέρων αξιολόγηση να περιλαμβάνει ανάλυση επιπτώσεων, η οποία να εστιάζεται σε περιορισμένο αριθμό θεμάτων⁸. Η ενδιάμεση αξιολόγηση του ΚΠΣ πρέπει να προβλέπει ενημέρωση αυτής της ανάλυσης επιπτώσεων, ακολουθώντας την ίδια διάρθρωση σε γενικές γραμμές.

Με βάση τα πλέον πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία, οι ενδιάμεσες αξιολογήσεις των μεγάλων ΚΠΣ (Ελλάδα, Ισπανία, Ιρλανδία, Πορτογαλία, Ανατολική Γερμανία και Νότιος Ιταλία) πρέπει να χρησιμοποιούν ένα μακροοικονομικό υπόδειγμα, το οποίο να περιλαμβάνει τόσο την πλευρά της ζήτησης όσο και την πλευρά της προσφοράς, για να εξετάσουν την έκταση στην οποία η μορφή παρέμβασης συμβάλλει και θα συμβάλλει έως το 2006 στις ακόλουθες βασικές μεταβλητές:

- το ΑΕΠ της συγκεκριμένης περιφέρειας·
- την απασχόληση·
- την παραγωγικότητα (συνολική παραγωγικότητα συντελεστών παραγωγής ή παραγωγικότητα εργασίας)· και
- την ανταγωνιστικότητα (μοναδιαίο κόστος εργασίας)·

Εάν η εκ των προτέρων αξιολόγηση είχε καταρτίσει προβολή της αντίθετης προς την πραγματικότητα κατάστασης «χωρίς παρέμβαση» σε σύγκριση με την κατάσταση «με παρέμβαση», η ανάλυση αυτή πρέπει να επανεξετάζεται και να ενημερώνεται.

Σύνθεση και ανάλυση

Η σύνθεση των αξιολογήσεων των ΕΠ δεν είναι απλώς η περίληψη των εν λόγω αξιολογήσεων. Η σύνθεση πρέπει να είναι αναλυτικό και όχι περιγραφικό έγγραφο. Αντλώντας στοιχεία από τις αξιολογήσεις των ΕΠ και την εμπειρία των αξιολογητών, η ενδιάμεση αξιολόγηση του ΚΠΣ πρέπει να διαλαμβάνει κάθε ένα από τα επτά στοιχεία που περιγράφονται στο μέρος 2 του παρόντος εγγράφου εργασίας και να καταλήγει σε συμπεράσματα για καθένα από τα βασικά σημεία που περιλαμβάνονται στον πίνακα της ενότητας 2.8, όπως αυτά σχετίζονται με το ΚΠΣ στο σύνολό του.

Οριζόντιες αρχές

Οι κύριες οριζόντιες αρχές που ορίζονται στους κανονισμούς για τα Διαρθρωτικά Ταμεία είναι το περιβάλλον και η ισότητα ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών. Βασιζόμενη στις ενδιάμεσες αξιολογήσεις των ΕΕΠ, η ενδιάμεση αξιολόγηση του ΚΠΣ πρέπει να αναλύει την αποτελεσματικότητα της υλοποίησης αυτών των οριζόντιων αρχών σε όλο το φάσμα των ΕΠ. Πρέπει να συνάγονται συμπεράσματα και να γίνονται συστάσεις για τη βελτίωση της ενσωμάτωσης των αρχών αυτών σε τομείς όπου τυχόν παρουσιάζονται αδυναμίες.

⁸ Βλέπε έγγραφο εργασίας της Επιτροπής αριθ. 2 για την εκ των προτέρων αξιολόγηση, σελίδες 27/28 για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τις απαιτήσεις ως προς την ανάλυση επιπτώσεων.

Εξέταση συστημάτων

Τα αποτελεσματικά συστήματα υλοποίησης, παρακολούθησης και διαχείρισης, συμπεριλαμβανομένης της δημοσιονομικής διαχείρισης, είναι ουσιαστικής σημασίας για να επιτύχουν τα Διαρθρωτικά Ταμεία τους στόχους τους κατά την περίοδο 2000-2006. Η αξιολόγηση του ΚΠΣ πρέπει επομένως να εστιάζεται στην αποτελεσματικότητα των συστημάτων αυτών σε όλο το φάσμα των ΕΠ, εντοπίζοντας την ορθή πρακτική και τις περιοχές όπου παρουσιάζονται αδυναμίες. Πρέπει να κάνει συστάσεις για βελτιώσεις στα συστήματα αυτά, όπου χρειάζεται, οι οποίες θα εξασφαλίσουν ότι το ΚΠΣ και τα ΕΠ που το συνιστούν προχωρούν στην κατεύθυνση της επίτευξης των στόχων τους, κατά το τέλος της περιόδου προγραμματισμού.

Βιβλιογραφία

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1260/1999 του Συμβουλίου της 21ης Ιουνίου 1999 περί γενικών διατάξεων για τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Άρθρο 42 παράγραφος 2.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (1999). *Συλλογή Means: Αξιολόγηση των κοινωνικοοικονομικών προγραμμάτων. Τόμοι 1-6*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (1996). *Ανακοίνωση SEM 2000 για την αξιολόγηση, 8 Μαΐου 1996, «Συγκεκριμένα βήματα προς τη βέλτιστη πρακτική στην Επιτροπή»*. SEC 96/659

Τεύχος MEANS: «Εκτίμηση της ποιότητας των εκθέσεων αξιολόγησης»

Έγγραφα εργασίας της Επιτροπής

Έγγραφο εργασίας 1: *Οδηγός για τα σχέδια και έγγραφα προγραμματισμού των Διαρθρωτικών Ταμείων*. Έγγραφο των υπηρεσιών της Επιτροπής (ΓΔ Περιφερειακής Πολιτικής)

Έγγραφο εργασίας 2: *Η εκ των προτέρων αξιολόγηση των παρεμβάσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων*. Έγγραφο των υπηρεσιών της Επιτροπής (ΓΔ Περιφερειακής Πολιτικής)

Έγγραφο εργασίας 3: *Δείκτες για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση: Ενδεικτική μεθοδολογία*. Έγγραφο των υπηρεσιών της Επιτροπής (ΓΔ Περιφερειακής Πολιτικής)

Έγγραφο εργασίας 4: *Υλοποίηση του αποθεματικού επίδοσης*. Έγγραφο των υπηρεσιών της Επιτροπής (ΓΔ Περιφερειακής Πολιτικής)

Έγγραφο εργασίας 7: *Εκ των προτέρων αξιολόγηση και δείκτες για την INTERREG*. Έγγραφο των υπηρεσιών της Επιτροπής (ΓΔ Περιφερειακής Πολιτικής)

Κατευθυντήριες γραμμές για τα συστήματα παρακολούθησης και αξιολόγησης της συνδρομής του ΕΚΤ κατά την περίοδο 2000-2006. Έγγραφο των υπηρεσιών της Επιτροπής (ΓΔ Απασχόλησης, Εργασιακών Σχέσεων και Κοινωνικών Υποθέσεων)

Αξιολόγηση των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης 2000-2006 για τα οποία παρέχεται στήριξη από το ΕΓΤΠΕ. Κατευθυντήριες γραμμές. Έγγραφο των υπηρεσιών της Επιτροπής (ΓΔ Γεωργίας)

Κοινές ερωτήσεις για την αξιολόγηση με κριτήρια και δείκτες. Αξιολόγηση των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης 2000-2006 για τα οποία παρέχεται στήριξη από το ΕΓΤΠΕ. Έγγραφο των υπηρεσιών της Επιτροπής (ΓΔ Γεωργίας, 2000)